2690
Հայերէն

19004

ՄԱՐՈՒԳԼԻ

ՎԱՌՆԱՑՒՈՅ

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՔ

5

Printed in Turkey

Printed in Turkey

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՔ

ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑ

ԻՍՐԱՅԵԼԱՑԻՈՑ

891.99-1

Պարշեցուցանէին եգիպտացիքն զորդիսն Իսրայէլի . . . . և կեղեքին զկեանս նոցա ՚ի գործ խիստ կաւոյ, և աղիւսարկի, և յա̃մ գործ դաշտաց:

Ելից. Գլուխ, Ա.
համար, ԺԴ:

2690
Պ-75
1282-ԱՀ

ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑ ԻՍՐԱՅԵԼԱՑՒՈՑ

ՏԱՂԱՉԱՓԵԱԼ ՎԱՌՆԱՑԻ ՄԱՐՈՒԳԷ ԴՊՐԻ ՄԱՀՏԵՍԻ ՊՕՂՈՍԵԱՆ՝ ՅԱՌԱԿԵՐՏՈՒԹԵՆԷ ՊԱՏՈՒԵԼԻ ԳՐԻԳՈՐ ԴՊՐԻ ՓԷՌՏՌՄԱԼՃԵԱՆ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՌՆՈՒՊՕԼՍԻ՝ ՏԵԱՌՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐՈՅ ԲԱՐԵՋԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ՅԱՐԱՊԵԱՆ ՄԱՄԼՈՅ Ի ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԵԱԼ

Ի ՆԸՒԷՐ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԷՐ ՄԱՆԿՏՒՈՅ ԱԶԳԻՍ

1842 ՏՊՍՐԼ ՌՄՂԱ

ՅՕՐԹԱԳԻՒՂ

3845-5X

Յուցեր ժողովրդեան քում զզօրութիւն քո, փրկեցեր բազկաւ քով զժողովուրդ քո, զորդիսն յակոբայ և յովսեփու։

Սաղ. Գլ՛, ՀԶ.
համար, ԺԶ։

ԱՌ ԲԱՐԵՄԻՏ ՎԵՐԾԱՆՕՂՍ

Իբր բարձրաթուիչ վարուժանս սաւառնաթեւ սլացեալ ’ի վեր՝ գեղանուագերգովք ’ի մինչել դայլայլիկս անուշակ, ըղմշտադալար ծառոց երկնածայր ամբարձելոց կաղամախեացն դիտեմք ղստեղունսն սաղարթախիտ յոտիցն կուռանս. եւ աճ շղթայաղերծ հողմոց ամեհեաց սաստկաշունչ մրրկաց խոչ ընդ ոտն եղեալ գեղեցիկ ընթացից՝ դարձ ընդ կրունկն առեալ ’ի մուտս խորափիտ խորոչայ պարեխաց, տապնջականեմք առ օրին ’ի սգաշարժ ողխ բութն կասկամին գիշերասիրի. Նու նաւուհանգոյն ծովահերձ թեւովք ’ի վերայ աեաց կուտակելոց ոստուցեալ թռուցեալ ’ի հողմ յաջողակ, եւ աճ յանկարծ յեղակարծումն մրրկածուփ բաղխեալ յահագին փոթորիկս՝ ’ի մերն ձոխաձեմ ընթացից կասեալ, իբր ’ի յարգելանս բանդից ’ի ծովածոցս մնամք աւուրս ոչ սակաւ:

Նմանայնիւ յամի դժպատեհագոյնքն արկածից վատաբաղդութն՝ փոթորկայոյզ մրրկեալ զինեւ, տարուբերեցինն զիս այսր եւ անդր անդադար. չէ՛ ’ի յանդ ելեալ որպադրուն նուաստախոհ երկասիրիս դիւցազներգակ բանաստեղծութն դժոխըմբեր

արկածից գեղեցկին Յովսեփայ, հրաժեշտ տուեալ 'ի [1] Բիւզանդիոյ ստիպմք գնալ 'ի [2] Գլինեսխոպօլիս քաղաքն [3] Թրակացւոց։ Եւ ահա դարձ առեալ անտի՝ ընծայեմ բանասիրաց ազգիս ուշիմ մանկըտւոյ զայս սակաւ աշխատ իմոյ վաստակս, թերևս հաճելի թուեսցի ներողամտութե՟ ձերում առաջի։

Ողջէ՞, ժառել, մաղթեմ, անմեղեցդ մանկտւոյ՝ հանդարտել խաղացուցանել ամենախնամ արարչին առ սակաւ ինչ զհողմով տարաբաղդութե՟ տարուբերեալս․ զի զոր 'ի վայելս բանասիրացդ բազմամնեայ աշխատութե՟ երկասիրեալդ իցեմ, գիտել ձեզ զիւրաքանչիւր մարդոյ և իւրաքանչիւր ազգաց թերութիս զբնականս և զքաղաքականս, համապատրդեալ 'ի նոյն՝ գուն գործեցից 'ի տպագրութի՟ բազմավաստակ երկասիրութեանցս։

Զորդիս զայս սակաւատող Եղերերգութի՟ բազմատագնապ չարչարանաց Իսրայելացւոց ձօնեալ 'ի կմախս գեղանի՝ մընամ պարտավճար խոստացելոցս,

Նուաստ Խորոփէ
որդւոյս Հարժապետայ։

ՏԷՐ

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ԵՒ ՎԵՀԱՓԱՌ ՆՈՐԱՊՍԱԿ ՊԱՏՐԻԱՐԴ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԵԱԼ ՀԱՅՐ ՀՈԳԵՒՈՐ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ

Իմ գըրիչ գեղեցիկ
Ծընծղանօք խայտայ դափէ ,
Հայկազնեան մանկըտիք
Ծափահար խընդիւ երգէ ։
Օ ի յերկնուստ սըփռեցաւ
Ըրփւոյն շող ոսկեծածանչ ,
Ըռամեանս սուգ բարձաւ
Լոյս եա մեր տըխուր Թառանց ։
Սին քաղցրիկ տասնաղի
Հընչեսցէ՛ անման Կիթառ ,
Օ անուն քո նաղելի
Ընդ ամէն ըսփիւռ աշխարհ ։

Զարդագեղ առեալ պար
 Երգեցէ՛ն ա՛ստ մանկըտի ,
Ի դըրուատ մեծափառ
 Անուան քում հըռչակելի :
Կըրկնաղէն որերոյն
 Սուրբ կաճառ երկնաթըռիչ ,
Սաւառնեալ ընդ ամբոյն
 Կացցեն քոյդ 'ի մեծ շըռինչ :
4 Կովկասու բարձրածայր
 Մի՛ լերին ձիւնաթաթախ ,
Տըխրասցի 'ի տիպար
 Սիրոյ պտուք գեղածիծաղ :
Մի՛ 5 Պերիղ տորաշէկ
 Իշխեսցէ պըղընձաձոյլ ,
Ի կըտիտ ըղձեղ հէգ
 Յօրինմամբ ցուլ անհամբոյր :
Մի՛ սանդուղ 6 Ճեմոմին
 Կանգնեսցի մեղ երկնածայր ,
Զբոյս անմեղ վըշտագին
 Զետ չարաց հոսել 'ի վայր :
Մի՛ 7 Բեսսեանց սայրասուր
 Մըխեսցի տէգ և նիզակ ,
Մի՛ շիջցի սիրոյ հուր՝
 Կա՛ց ազգին յաւերժ դու փառք :
Աստեղաց երկնաշար
 Յուք 'ի մութ գիշերական ,

Ը՝նճաճանչ , մինչ 'ի վառ
Յայտէ շող արեգական ։
Քո՛յդ ծագեաց ճառագայթ
Ի պերճ գահ [8] Բիւզանդիոյ ,
Ս՝ի աստեղք լուսացայտ
Շողեսցեն ոլխուր սրգոյ ·
Օ՛րհեսցեն յաշտիշատ
Ի հայցուած քո աղօթկեր ,
Քաղաքներդ աւերաշատ
Սիրոյն զոհ սիրտ 'ի ճենճեր ·
Գըթութիւնդ անդրսաին
Սակեթև սաւառնեսցի ,
Ի բարձունս իբր արծուին
Արակնեայ առ մեզ լիցի ·
Թևածեալ խընամովք
Վ եհափառ քում Սրբութեան ,
Կացցէ՛ն արդ հրճուանօք
Պար առեալ ազգք Արամեան ։

ՍԷՐ ԻՄ ԹԷՎԷՔԷԼԵԱՆ
ՊԱՐՈՆ ՊՕՂՈՍ
ԵՒ ՄԱԼԻՒՄ ՀԱՁԱՐԻՈՆԵԱՆ

Օ աղեղնադրօշ խաչակիր
ըզգօռ վեստիդ հայկազուն ,
փողք կըռածոյք 'ի փանդիռ
յաշխարհ հընչէլ վեհ զանուն :
Որ ես նախնեացըդ բողըոջ
իբր 'ի 9 Վըրկան ծառ ցօղէջ ,
ո՛չ 10 Նըպատայն 'ի խորոչ
ցըրտասասուցց ես ըստերջ :
Քա՛ն ըղնախնեացդ ազնիւ ճեմ
ձեր սիրեացն 'ի յաշխարհ ,
փառք զարդարուն ըդ յաւէտ
յաւէլցին միշտ անդադար :
Սորդակարմիրդ արդ ծընօտ
ժըպիտ ծընցն գեղեցիկ ,
և ծիրանին պարեգօտ
հողմովք շարժիւ քաղցրաւիդ :

Ո՛ւ տրտմագնեաց եթերին
ամպք արջնատե՛ս ընդ ոլորտ ,
զարևուդ լոյս գերարփին
քօղարկեցին թըլըայորդ.

Շքեղ ճաճանչ ցայտեցի՛
նորին առ քեզ ոսկեթոյր ,
անմահք ածցին սարդենի
պսակ գըլխոյդ և ըղխոյր.

Եւէ՛ իշխեսցէ ոխերիմ
սատանըն վէս նախաչար ,
դըժխեմ բաղդիւ արկածին
ըղձեղ լըլկել 'ի յաշխարհ.

Իմ անմըռունջ աղօթկեր
շըրթունք զա̃ծ պաղատին ,
յաջողութիւնք բարեբեր
թևս ածեալ ճախրեսցին.

Ուսումն ձեր ծաղկեսցի
ծաղկանց հանգոյն ոսկեփառ ,
մարգըրդայեռ ցօղեսցի
շաղ եթերին լուսափայլ.

Ընդոյր աւուրբք հրճուեսջի՛ք
օշարակաւ նըռնենեաց ,
անդոյր աւուրբք պանծասջի՛ք
'ի վէհ կաճառ դիւցազանց.

ՆԱԽԵՐԳԱՆՔ

ԵՕԹՆԵԱԿ

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԵԱՆՑ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հանապազորդեայ լաց Մովսէսի վասն չարչարանաց Իսրայէլացւոց՝ ի ձեռն Քորէրայ։

Հիմնասասան սասանումն լերին, և բոցահրատ վառումն մորենւոյն։

Գոչիւն ձայնի Աստուծոյ ի մորենւոջ ի լուծումն կօշկացն Մովսէսի։

Հրաշալի տեսիլ չարչարանաց Իսրայէլացւոց ի սկզբանէ անտի յԵգիպտոս աշխարհ նկարագրութ։

Ի նոյն աղեկտուր լացք և կսկծագին հեկեկանք նոցա։

Ճաճանչեղ շողիւն եթերին, և հեզաբարբառ ձայն մխիթարութեան Աստուծոյ զՄովսէս։

Աստուածական հրամանաւ էջ Մովսէսի յԵգիպտոս. չարչարանք նոցին. ազատութիւն Իսրայէլացւոց, և խեղդ Փարաւոնին ի ծով։

Ն Ա Խ Ե Ր Գ Ա Ն Ք

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԵԱՆՑՍ

Երգ նորոգեա՛, Մուսա՛յդ գողտրիկ՝ ինձ քնքուշ,
զԽոսրայելի հընոյն կըրից քըստմնափուշ։
Ածեալ հանդէպ ըղձքոյդ դիւցազն ըզՄուսէս,
Որ խուր շորթեաց աջովն ըզնա գետավէժ։
Զի՞նչ ինչ նորա կրէին տագնապ անըմբէր,
Ի ժանտ ձեռաց արքային վատ դժոխախեռ։
Սո՛ւ և պըրծա՛ս բաժ նոցին յոյժ բարձրագանչ,
Վըշտաց փոխան՝ և գան սաստիկ մեծատանջ։
Այն աշխարհ ողորմ ողբոց աղաղակ
Հարեալ յականջ քոյդ ծոփածուփ ընդ կոհակ,
Յուզէ ըղձքեզ՝ գիտեմ, Մո՛ւսա սիրարծարծ,
Քոյդ թորթորեն յաչաց վըտակք արտասուաց։
Ո՛չ կարացեալ այնչափ վըշտաց հանդուրժել,
Խընդրես փութով ըղձակորոյսն անարև։

Զի որպէս բու 'ի խոր գիշեր առ բունով ,
Կունչէլ քոյին աղէտալուր ընդ կոծով։
Այլ ո՛չ այնպէս՝ ըղձքեղ տեսանեմ ինձ Մուզայ,
Դողեալ 'ի փառս ո՛չ բարբառիս ստորակայ։
Որպէս Թըռչնիկն 'ի յոստ Թաւուտ ճըռըռնչէս ,
Ի բոյն մըտեալ կաս դու մընջիկ և լըռես։
Ըղձիչերոյն նըսեմասուեր մառախուղս ,
Եւ զամպապատ մըռայլն անհեղ հըրաբուղխ,
Վանէ Արեգն այն ինչ ծագէ ճաճանչեղ ,
Ցընծայ Թըռչնիկ ցօղատարափ յոստ շքեղ։
Ցընծաս և դու 'ի յանց վըշտաց ցան և ցիր
Իսրայէլի , և յանցն 'ի 12 Ծովըն կարմիր։
Վասն է՞ր այս նըսեմասուեր խորոչաց
Քո ընդ գըճեալ կորուքանակ , կաս 'ի լաց։
Մի՛ լար , և մի՛ ողբ ինձ գուժեր աղէկեղ,
Սըրբեա՛ զաչացդ , 'ի դաշտ խայտա՛ մըշտասեղ։
Սակայն ընդ իս այժմ անձկայրեաց սըրտառուչ ,
Կոծեա՛ երգով 'ի սոյն նըւագ մըշտամռունչ։
Տատանիմ ես հանգոյն նաւաղն ալէսատ ,
Ի ծով վըշտացս անկեալ կացեալ իսկ անլաստ։
Զանձն իմ ալեք բաղխեն ծովու սաստկագին ,
Խորասուզեալ գամ քան զգամ վըհատիմ։
Զիմ երգել վիշտ արդեօք սըրտիս աղէբեկ ,
Նոցին զանբաւ կամ հեկեկանս սըրտաբեկ. . . . .
Զիմս և զնոցին խառնեալ աղէտ վըշտագին ,
Եղերերգել առ քեզ՝ Մուսա , պաղատիմ։
Որչափ Թուրեն աչքկունք քոյին գեղեցիկ ,
Մի՛ իմ կայցէ աչաց արտօսր ընկեցիկ։

Իբրև ընդ հուր սահել 'ի մէջ արտասուաց ,
  Թուալ առեալ կոհակ կոհակ վտակաց։
Այլ երջանիկ վախճան դիպոյս յանկաւոր
  Ընդդիմութեանն ածէ կայտառ պարաւոր։
Զգրժոխըմբեր մտանել մէջ ընդոստնայ ,
  զոր 'ի սկզբանն առնումք յանձին ընդաղտատայ։
Որպէս երկիր 'ի ձըմերան ձիւնասոյզ
  տըխուր 'ի մութ աղջամըղջին մըրկայոյզ։
Չիւն ցըրտահար տեղոյ 'ի նա և եղեամն ,
  Թօշնին ծաղկունք շուշանն յամլիկ համատարամ։
Ողբան լերինք և դաշտորայք ըն համակ ,
  Այգեստանիք , ծաղկոցք , անդիք , և ճարագ։
Ո՛չ անդ 13 փեքեան գեղածիծաղ հայեցուած
  Սըփռէ ճաճանչ յաշխարհ յերկնից լուսածարծ։
Մըշտաթափառ շըրջին ամբոց 'ի վերայ
  Թուխ շամանդաղք ըստուերամածք անարփայ։
Այլ գարնայնոյն ծաղկաղուարձ մինչ ճեպէ
  Եղանակաց ժամք պատուականք և բոպէ ,
Ընդ վարդագեղ յեռեալ երկիր խոր ծընօտ
  Ըզգօղ քաղցրիկ , խայտայ պահուն յառաւօտ։
Ըզվուն հընչէ համակ քնար եօթնաղի ,
  Յանոյշ նըւագ գեղեցկաձայն սոխակի։
Զի ոսկեփունջ կոկոն վարդից կարմրագոյն՝
  'Նոյն յայնժամ յօթեակ լինի և 'ի բոյն։
Մանկունքն 'ի նոյն ոսկեգլխակ համախումբ
  Դաս դաս պարեն , խայտան սոցին սէգ ախումբ։
Շուշանագեղ պարզեն ձեռաց ընդդատակ ,
  Հընձեն ընդ արտս ըզքրտս անբաւ ոսկեհասկ։

2690 9845-5X

Եւ մեք հանգոյն ցընծամք զուարճ առ խընդլին ,
Նըւագ շըրթունք մերոց երգեն կրկնածին :
Այն ինչ նոցին երամ երամ ըղձորդան
Ցանապատին տեսանեմք յամբ արփական :
Ո՛ւր յանըմբեր փըրկեալք կըրից դառնագին ,
Կաքաւեն լուրջ 'ի մի բերան խընդագին :
Աստ չարաթոյ լըկին չուաք մեծատանջ ,
Ինձ օդք ձօնեն կական խուրեանց բարձրագանչ .
Զայս անըմբեր ալեօ տեսեալ մըրմընջիմ ,
Վայրագըն ոչ յագուրդ առնու ըմպելին :
Ինձ 'ի սփոփանս ըղձորեննին տեսանեմ ,
Ա՛ստուած ըղձա վառեալ լուսոյդ , աղաչեմ :
Ազէ՞ , Մուսա , 'ի զինին կացցուք մորենւոյն ,
Ի լոյց հարեալ վշտաց ազգիս այս համբուն :
Սարսի երկիր , սարսի և իմ սիրտ յերեր ,
Վիշտ անըմբեր , տեսիլ ահեղ երեւե՛ր : . . .

ԵՊԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ

Ընծայ որդոց կուից վշտամըմբեր իւր ազգին .
Ակնատեսան սաստ անդ ձեռգէ զոյրագին :

Որպէս մարմին գոռ 'ի յազգն արիւնոտ ,
Աչքըն հրացայտ դիմէ մահուն յաղթանօթ :
Ասպար 'ի ձեռն առ իւր զայրոյթ խորտակին ,
Մերկեալ սուսերն արձակէ շող արփայլին :
Ընդ ճապաղիս արեան աշեալ իւր զօրաց ,
Կիրքն ամբոխին որպէս ալիք եղծաղալաձ :
Ոտք իւր յոր վայր կոխէ , սարսի և թնդայ ,
Յիւրում ընթացն արեան վտակ խոխոջայ :
Այսպէս Մովսէս յիւր միշտ ազգին դառնազին
Հեծէ անէլ ընդ աստղայս [14] Քորեբին :
Ո՜չ այնչափ իւր աչք հասէին գեղեցիկ
Աշխղոլոմ արտասուաց շիթս և ալիշկ ,
Որչափ 'ի սիրտ կրակըծագին իւր ողբայր ,
Լեռնին այնպէս գընայր ձեպէր բարձր 'ի սոյն :
Կիրքն անհանդուշ յուսենատածին անըստաւէր ,
Ի հուրձ ձըրձեալ զինքն 'ի զայրոյց կեղեքէր :
Լացից , ցորչափ յաշ առնիցեմ զայս զուժեր ,
Տագնապ սաստիկ կըրէր դիւցազնս անըմբէր :
Ընդ սըրածայր փըշոց ոքող անհամբայր ,
Առ ցաւ սըրտին գընայր դիշէր յանըրջայ :
Այն ինչ ճապուկ սըրունք ոտից իւր ներկէր
Ընդ վարդագոյն շիթըս արեան , ծիծաղէր :
Գընայր այսպէս , 'ի սիրտ իւրում բաբախէր ,
Ընդ իւր դըռնակս արեան վտակ մինչ հասէր :
Ջոր օրինակ [15] Եղէն քընքուշ նեատահար
Վազէր առնու թեթևաշարժ ընդ անտառ :
Ցաւէկըտուր իւր մեծագոչ բառաջին
Թըռնդայ անտառ , և արձագանքն 'ի բամբիւն :

Մըտեալ ընդ մի սայր խորոչս անտառին ,
Լայնաբերան լերին հարածն ըզմըրրին ։
Զաչս իւր 'ի կեղն յառեալ սուկայ և յարիւն ,
Նորա բառաջ առնու գոչել 'ի պօչիւն ։
Ցաւն անըմբեր թըմբիր ածեալ կիսաշունչ ,
Զինքն 'ի ճանկանց կարծէ մարմնոյ ոսկեփունջ ։
Որսորդն ահա լարէ զաղեղն իւր ուժգին ,
Գունդ երկթևեանք չէշտ ընդ թիկունս անցանին ։
Ծառաղաք արեան 'ի նոյն բառանջ մերըրաւին
Վըրաւակարար հասեն միրաց հէգ եղին ։
Ցայնժամ եղև դէպ 'ի նոյն վայր անտառին ,
Սէգ առիւծուն լսել զբառաջս ահագին ։
Ծեպէ 'ի ձայն խըրոխտ գոչմանց ցաւառանջ ,
Գայ մըտանէ խոխոջս յարեան քաջալանջ ։
Ուժգին գոռայ քան զամբ երկնին կարկառաբեր ,
Դողայ անտառ , թընդիւն գընայ 'ի յերեր ։
Գոռումն ահեղ զանկան հարեալ հէգ եղին ,
Սարսուռ յանկերն ընթանայ չըջա գլխային ։
Թևթևաշարժս 'ի նոյն կանգնի հազիւ հաղ ,
Դառադըրոր արտաքս եղեալ առնու վաղ ։
Քանի՞ցս ուա՜ղ , այթոք առեալ գեմամած ,
Քանի՞ցս ուա՜ղ , կանգնի , գոռայ վըշտազգած ։
Առիւծըն սեգ ցըցեալ ըզձոր և ըզբաշ ,
Ահեղագոչ 'ի սաստ զայրոյթ կարդայ վա՜շ ։
Ցայս ձայն նորին եղըն անդրէն սըրանայ ,
Ընդ կիսաշունչ ոգի առեալ խոյանայ ։
Իբրև զարծուի՝ որ սաւառնի ընդ այեր ,
Լայնատարած սըլացեալ ըզթևան արջնահեր ։

Եկեալ յաթոռ սանթառեծուն յաղթանդամ ,
Անմռունչ ՚ի ձայն աչք ՚ի բարձունս եթերեան ։
Սա՛ մինչ տեսեալ գողտրիկ եղինն ըղխոցուած ,
Ի գութ շարժի ձեպէ բուժել ըղհարած ։
Լայնաբերան վիրաց խընու 16 զԱզրիմոն ,
Հոսիլ այլ ոչ արեան սառուցիկ տայ մըղոն ։
Բուժեալ գողտրիկ եղնիկն ըղհէգ վիրաւոր ,
Մեկնի անտի գազանաց գոռ թագաւոր ։
Այսպէս Մովսէս ՚ի սար լերին Քորեբայ
Արիւնաձեմ երթայ գոչէ զօրն արփայ ։
Հեծունչ իւր դառն ըղխայր լըռայր և սարսէր ,
Ընդ ախանդանս և անդրակ իւր թափանցէր ։
Անդուստ գայլոց որջք , և թըռչնոց երկնաչու
Բոյնք բաւական չէր , նա հեծէր քան ըզբու ։
Ո՛չ 17 Յոթորայ զխաշինս անբաւ մակաղէր ,
Այլ ընդ պարեխ դըժուարանցս ագորէր ։
Թէ սոխառանջ գայլ գիշադէշ փետեկոտէր ,
Քան զորոջ զինքն արժան ՚ի սպանդ համարէր ։
Ա՛հ վըշտագնեալդ ՚ի կիրս ազգիդ կըտտանաց ,
Զո՞րն երգեցից քո ՚ի սփոփանս հեծութեանց ։
Դըժոխըմբերս այս դառնագին չարչարանք ,
Բարէ՛ արկածք , ո՛հ մահագոյժ և ողբանք ։
Այլևս սաստէն շարժիմ ողբոց ՚ի հեծունչ ,
Յաղէկըտուր սիրտ մորմոքիլ սըրտատուչ ։
Զի թէ անմեղքն այդչափ լըկին վայրապար ,
Ի գան սառուցիկ մըտըրակեալ անդադար ։
Ինձ զի՞նչ մընայ՝ ո՜հ Աստուած իմ , մեղաւկան ,
Բայց թէ լըքիլ յանդուղ ձեռաց վիճական ։

Որ յօրինաց քոյ հաստացեալ բնութեան ,
  Եւ ընթացեալ միշտ ճանապարհ զարտուղին ։
Կամ երիվար սանձակոտոր ընթացեալ ,
  Ի գահավէժս արդէն հեամ շընչասպառ ։
Ո՞ զիմ լըսցէ ըղկործանումն աչագին ,
  Զգիշատեալս և կամ ժանեօք գազանին ։
Մինչ այս մինչ այն՝ կականաբարբառ հեծեծէր ,
  Զերկիր խաւար աղջամղջին պաշարէր ։
Անդ Տէրն երկնից զամպըս յուղէ յեղակարծ ,
  Շանթեալ ահեղ յեթերին սաստ հըրայրեաց ։
Ամպք սևաթոյր յահեղ որոտ հընչէին ,
  Մի ըղմխմեանս ալէկոծեալ մըղէին ։
Ո՛չ այնչափ էր 18 Արամազդայն շանդ սասանիկ ,
  Ի սատ ցասման առ 19 Վորոտդեղըն մանկիկ ։
Որ 'ի ծնօտին նետ արձակէ շանթահար ,
  Այլ նա խուսէ յանտառ թաւուտ շըտապաւ ։
Թւէպէտ զերկինս բալ միգամած մըթագնէր ,
  Թէպէտ յերկրի շանթք և կայծակ թօթափէր ,
Սակայն անահ ձեռըն անձի պատանին ,
  Եւ զակի գեղմ առեալ գընդայր գողունին ։
Եկաց բարդոյն 'ի տան որբաց լըսնուղի ,
  Ը ոսկեհուռ ճարմանդ կոճկեալ 20 Անահտի ։
Այլ սոր չէրին բարձու գագաթն երկնածայր
  Հըրացայտ բամբիւն աճեղ հընչէր շանթահար ։
Թընդան հիմունք երկրի սասան 'ի յերեր ,
  Ծունկք դողդոջուն կան Մոլեսի կարեվէր ։
Ցանձն իւր առնէր դողդոջ սասանիկ յերկեան ,
  Անդ ոըրտաթափ մընայր այսպէս և կարկամ ։

Աշէր, զի հուր վառեալ բացուստ տարաշէկ,
Անդ ծուխ մրրիկ յուզէր ծըփէր յոլիս րէք.
Բոցաձաձանչ լոյս հատամնէր ընդ խաւար,
Որք մորենւոյն քան զաստեղս էր վառ'ի վառ։
Շուրջ ըզծառոյն ամէք պատէին բոցխառն,
Սաւառնէին ոգիք անմահք երկնաւորք։
Եւ'ի վերուստ ծուխ միգախառն ամպրոպաց
Է՛ր զի շանթիւ, է՝ զի փայլակս, ողողեաց։
Եւ'ի ներքուստ էր մորենւոյն ձաձանչեղ
Շող հրաշափայլ ակնախըտիղ գունագեղ։
Ո՛չ փերեան ոչ նըշող այնպէս լուսացայտ,
Ո՛չ աստեղաց ցոլք ձաձանչեղ համեմատ։
Հոյն սըրտաթափ կալեալ վեհագն ըզՄովսէս,
Դարձ ընդ կըրունկն առնէր յայն լոյն ասպարէզ՝
Ճաձանչափայլ 'ի մորենւոյն որոտայ,
ահեղաստատ առիւծըն սէգ վեհն Աստուած։
,,Ա՜ւ լի՛նչ Մովսէս խոյս տաս ասա գաղթական,
Մինթէ՞ այդպէս, մինթէ՞ այդչափ դու պաշտպան։
Բա՜րէ, որչափ գըժոխըմբեր վիշտ ազգին,
Ո՞րչափ տագնապ, ո՞րչափ աղէտ սատակագին,,,
Ցայս ձայն նորին լերինք ամէն տատանին,
Թաւագըլոր պարեկք բարձանց անկանին։
Ամբք մըռըն զամպս, եթերն հընչէ ընդ որոտ,
.Ահեղ 'ի ծուփ մըրըրկացդ և յամպրոպ։
Ընկեալ յերկիր գետնատարած՝ Մովսէսի,
Ի մէջ փըշոցն արխնաձեմ թաւալի։
,,Բա՜րէ, գոչէ, զի՞ խմ ազգիս խոշտանգանք,
Բա՜րէ եղո՛ւկ՝ զի՞ անըմբեր այն ողանք։,,

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ

Լացեալ, յորդ հեղու արտօսր աղէխարշ,
Յարտասուաց լճա՛ անկեալ դընի սարսռաքարշ։
Մինչ անդ սասանի 'ի լաց ուժգին հեծեծէ,
Ձայն Առիւծուն ահեղասաստ երկկըրկնէ։
„Լուծցի՛ն, Մուսէս, կօշկնե՛րդ ոտից քոց ճապուկ,
Զի քոյդ լուծցի՛ այդ աղէբեկ դառըն սուգ։
Տառապակահերձ թօղ զարշապարք քո լիցին,
Արենալից կօշկնեարդ 'ի բաց մերկասցին։“
Ի սոյն բարբառ ոգի առեալ կենդանի,
Ընդ սայրասուր ճախրէ տատասկ բոկանի։
Որպէս ըղձի թեթեւաշարժ եղջերուաց,
Եւ կամ այծեամն անդր 'ի բարձունս պարեխաց։
Ի լոյս յառեալ զաչս իւր յակթիւ կորովի,
Դիմէ յառաջ, այլ ահարեկ սարսռի։
Ծունըր եդեալ յերկիր խոնարհ արտասուօք,
Առ մորենին յառեալ անթարթ իւր աչօք։
Քըրտանց աւիշք արենաբուղխ ընդ իրան
Բոլոր մարմնոյն հոսէր որպէս գետ ծորան։
Սիրտ իւր ընդ վիշտ գելու ազգին համասեռ,
Մինչեւ նոցին զամբաւք 'ի փայլն երեւէր։

Ծիծաղ ՚ի նոյն յանկարծ ՚ի սուգ համակէր ,
Յաղջամղջին խաւար անլոյծ կոչկոճէր ։
Որպէս նաւորդ խոյսայ խըրտեալ ՚ի ժըռլիս ,
Ի ծով որպէս մարմանդ գընայ ծաղկափթիթ ։
Այլ մինչ ՚ի նոյն սաստք կատաղին յետադարձ ,
Լըռին ՚ի ծուփս ալեաց ահեղ մըշտաղգած ։
Յօդըն պըղնուն ականողիք սըրտաես ,
Յօճան կոշեն զաք ՚ի կոհակ փըփրադէզ ։
Այլ ոչ յերկինս թըռչունք ճախրեն ուղեթև ,
Պատեալ յեթեր բոլ միգամած սևաւև ։
Ծոփ ՚ի ժըխոր մըրըրկայոյզ ամըպի ,
Մահըն յալիս յալեաց երկթև թըռանի ։
Յայս բաղմաստատ ծըփին ալիք կատաղեալ ,
Եւ յայս տագնապ շըռնչեն նոքա ողեսպառ ։
Ի նոյն յանկարծ տարմիղ հեռուստ զականի ,
Յօդըն յերկնից մըշտադնելոցս համարի ։
Խըռնծիղ ՚ի սիրտ նոցին խոյսայ անթափիծ ,
Քըռնար հըռչէ բաժել զանըրոյժըն կըսկիծ ։
Այլ մինչ անսի սուրբք հըրաչաց թօթափին ,
Կայմըն նաւու և ոռնափայտ խորտակին ։
Թափեալ ՚ի ծով՝ մինչ խորտայղ ըռնկըղմին ,
Նաւուն տախտակք յերևըլս ջուրց տատանին ։
Ջալխ դաժան ողջադուրեն լալազին ,
Աղեաք խուրեանց յաւելուն քան զառաջին ։
Կամ՝ սըրգոյուն լըքեալ զխուր տուն և քաղաք ,
Թափառական շուրջի զք խոր ըննդ պըրակ ։
Ճըշէ մընչէ յանդըսին վայր միայնիկ ,
Ողբք բարձըրադանչք յարեան թըչին ճայակք ։

Յորչափ 'ի խորս ընդ գըծեալ նա խորոչաց
 Գընայ , 'ի սիրտ հալի մաշի անձկալեաց ։
Սակայն այսպէս սուգ իւր Թախիծ տրամադրեաց
 Գընայ Թըռչի ընդ լայնածիր վայր տարած ։
Յանկարծ նըմա անդ սիրելոյն վաղամեռ
 Անդրին հանդէպ երեւեցի ակնեհեր ։
Ո՜րպիսի ողբ , ո՜րպիսի լաց եւ մորմոք ,
 Դիւթաւալ զիւ՛րդ 'ի նոյն կայ վըշտօք ։
Քան զսառուցին ողբք իւր լըռուն ըղձալով ,
 Քան զսառուցինն եւ ինքն 'ի սուգ ողբերգակ ։
Անմըխիթար հեծէ յոգւոց հառաչէ ,
 Արտասուք իւր վըտակ վըտակ թորթորէ ։
Սոյնպէս Մոլիէս յիւր վիշտ սըրտին անըմբեր
 Ի լոյս յառնեալ , կըսկիծ ցաւոյն ըսփոփէր ։
Այլ մինչ զազգին ըղձիւր անդէն տեսանէր ,
 Գետնատարած յարտօսր աչք թաթաւէր ։
Զի զոր յագուռ դաշտին կրէին 21 Մեհմիխիլ ,
 Տեսանէր սառ ակն յանդիման առաջի ։
Անդէն մոլիէս կարէ ժամել ոչ երբէք ,
 Անկեալ յարտայս հանէ Թառանչ սըրտաբեկ ։ . . .
Այլ Թէպէտ եւ 22 դառնիմ՞ փերուայ առ վըշտաց ,
 Քան ըղտարտառուն ախտին մերժել տրտալած ։
Սակայն անժոյժ 'ի նոյն աղէտ վըշտագնեաց ,
 Գետըս հեղուլ ախտաշարժ արտասուաց ։
Արդարեւ սուգ արժան լալոյ ողբողեմ ,
 Յանձին խմում աղէտակրաւոր հեծեծեմ ։
Զիմ՞երդ ըղվիշտս , մ՞իլ աղէտիս դառնագին ,
 Ճառեցից քեզ , աչքկունքս 'ի լաց վըշտագնին ։

Յարաճրակատար աւերակաց փլատակ
  Ի բոյն առեալ հիքըս լինին որդ պահակ :
Զի որպէս բու յոյս խոր գիշեր ոլոլագին ,
  Տըրտում լալեօք երգեցից քեզ ողիշտ ազգին :
Կանչ գուժարեր ձայնիս գընալ ՚ի կական ,
  Ընդ շըրջափիւռ տիեզերացըս սահման :
Իբր ըղձըլու լըսցի ՚ի գոչ վըշտագնաց
  Զերկիր ամէն ՚ի սուգ ախուր հեծութեանց :
Մի իշխեսցէ լըռել ինձ տալ զիմ կական
  խոր լըռութիւնս աղջամղջին գիշերայն :
Որչափ խաւար մառախլապատ ծըփեսցի ,
  Իմ արտասուաց գետոց հոսանք սուրասցի :
Արդ հազներորդաց ճարտար 23 Որփև զիւր քնար
  Հընչեսցէ , ոչ խղնամ , լացից մանկաբար :
Յարբէ , զի՛մրդ տակառ դառնին ՚ի կըրախ ,
  անձայն կըրիցս եմ ես արդ քան ըղձըղինդ :
Եմ յախտ ջերեալ հանգոյն ծանըր հիւանդաց ,
  անբուժելի կամ վիրաւոր սուսերաց :

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՐՈՐԴ

Ո՜վ աղէտից , անդ ժամու արքայն ողբէր
 Խորայելեան ընդ ձեռս ազգին մեծասեւ :
Եցոյց նըմա հընար նախանձն ապաժոյժ ,
 Կըտրել մահուն ածել նոցա զայս ըղձոյժ ,
Քան 24 ըղ՛Նետորն ոչինչ նուաղ նախանձոտ ,
 Գըտիչ չարեաց էր խոշտանգիչ և ցասմնոտ :
Որպէս 'ի յոյզ իւր նախանձուն ալէտատ ,
 Զայն որ քան զոր արկած ածէր վտատալատ :
Զիւր երկթեւեան նետս արձակէ 'ի դըրախտ ,
 Ըղձախառնեղծն աղմուն 'ի բուն մեծալախտ :
Զորդիս որդւոյն որ բատ օրէ խոշտանգէր ,
 Յարկած դաժան 'ի սով սաստիկ մահաբեր ,
Ի ծովածուփ կոհակս ալեաց վըշտըմբեր
 Զըրահեղձոյց 'ի սաստ երկնին վրէժխնդրեր :
Պըղտոր հրապոյր արբուցանէ թունալի ,
 Եւ խոշոշել զմիմեանս 'ի սայր սուսերի :
Աղէտ առաջնոյ գնդոյ Թըրակի ընդ աշխարհ ,
 Յամենայն որք սուգ դառնագին և խաւար :
Եւ ամ լայէ ահ՜ ըղձեալ երկթեւեան ,
 Մանկաւարժաց անդրոյժ ածէ վէր դաժան :

Ըղձեռածին մանկունս տնկել խնդրամահ ,
Նոքա գընան անդ սըրտաթափ ահ ընդ ահ ։
Ո՛չ շառայեալ՝ հրաման սաստիկ արքենի
Ցուրտս ամէն խուր սահմանաց Թիւանի ։
Թէ գետամէջ մանկունց դատակ Նորածին
Գետամըղձուկ ըմահուն արքայեն բաժակին ։
Այսպէս Նոքա անդ 'ի սկըզբան տանջելին ,
Աղէկըտուր ծընօղք խուրեանց հեծէին ։
Մինչ ոսկեփառս խուրեանց մանկունք գետամէջ ,
Զոգիս փըչեալ 'ի ջուրս անթալ կայծն գէշ ։
Այլ լափըխշօղ գաղանն անյագ մարդախանձ ,
Չառայ մինչ շատ , տանջանըս Նոր յաւելեալ ։
Յ՞որ վայր բայուստ աչք կորովիք հասանին ,
Յ՞որ վայր ընթաց զօրեն Նշոյլք արփային ։
Մինչ հորիզոնն 'ի ծիր աչաց ամպապատ ,
ԸզՄեմփիսեա պատնեշ կանգնել բերդապատ ։
Յորս երկնածայր ձոձիլ ընդ ամպս ամբարտակ ,
ւ ի դագաթունս լերանց ամէն աշտարակ ։
Խոկայ այսպէս անդատադեղն այն գաղան ,
Ճեպէ փութայ 'ի միտս խուր ուշ անհագան ։
Ընդէն և անդ քան զինքն ոխոր և վայրագ ,
Կարգէ 'ի գործ արս անօրէնս Նահատակ ։
Սոքա համբուն գըժոխախեռ և շամբուշ ,
Գընան վաղէն 'ի տունըս տունս արագ յոյժ ։
Սուսերամերկք աչք հըրացայտ զայրագին ,
Բամբ արձակեն 'ի քունջս ամէն քաղաքին ։
Որպէս գըրոհ տան Թըշնամեացըն կաճառ ,
Ծըփի քաղաքն 'ի ծուխ փոշւոյ միգախառն ։

Նետք շըկահէն, սուսերք ընդ մէջ շառաչէն,
Բոմբիւնք ահեղ յամէն կուսից արձակեն.
Եւ աղաղակ բառնան յերկինս առ ՚ի վեր,
Աղի՜ք գեղուն ողորմ ՚ի ձիչ կառաչել.
Այլ անողորմ գաղանացեալք բուլք զօրաց
Ո՛չ անխայեն յառ ոյդ հասակ սպառնեալ։
Ջամենեսեան ՚ի սուր սուսերըս մաշեն,
Արեան վըտակք առատահոս խոխոջեն.
Այսպէս ոգքս գաղանացեալք զայրագին,
Գործեն եռան ՚ի տունըս տունս ընթացին։
Ըզվարսագեղ մանկունս ուժգին բաղըրկեն,
Լան մարք և քորք, ձիչ աղերեկ արձակեն։
Ըզհօր ալեաց ծերոց կալեալ բաղխեալ,
Քարշեն ձըգեն և զսպառանիս նորհասակ։
Ջերմատարըդս բառաղեքարշ ձըգձըգեն,
Եւ ըզփափկիկ գողարիկ մանկունս խողխողեն։
Քանի՛ցս արդեօք, ո՛րս գեղանեն, մարձ երկայր
Ըզդադարթունս եհերձ նոցին ՚ի նոյն վայր։
Ո՞րչափ ապառակ, ո՞րչափ սառանիկ և մըտրակ,
Ո՞րչափ ակրուա գան մահապարժ և մահակ.
Ուռունք զահձաց խորտակեցի՛ն ատաթուր,
Եւ ՚ի ձեռաց անկցին սուսերք սայրասուր։
Խըղճումն տասէն վարուց կանանց խոպոպեաց,
Եւ սպառառումն ոսկեձամակ հանդերձաց։
Ձի՛չ կանայի քանի՞ցս արդեօք և որչափ,
Ի սիրտ ուժգին և քան ըզնետ աղեխն թափ։
Ատ անդ վաղեն մանկանց արանց ըզհին
Փափկասընունդ տիկնայք չըքնաղ բոխանի։

Զոր օրինակ արշաւէ մայր որդեւոր՝
  Խլրդեալ ըղձլոր զբնոյն խուրձ և ըղձէր ,
Ըղձեա որդւոյն եդեալն 'ի նաւ նորաձեւ ,
  Ի լոյս գոչեւն ու'ի հեկեկանըս անըմբեր :
Նոքա յարեան զան ճապաղեն 'ի լոյն դաշտ ,
  Աչք 'ի բարձունս զոծ երկնին կոչեն յաշտ :
Ո՛չ այնչափ որթն արտասուաց գետըս հոսէ ,
  Մինչդեռ յօտեալ 'ի կսկիծ իւր մայրքէ :
Որչափ ոգքս լալահառաչ հեծեծեն ,
  Գետս արտասուաց յաչաց իւրեանց թորթորեն :
Չիք աստ ոչ ձի , ոչ երիվար , ոչ ջորի ,
  Ո՛չ ջուր , ոչ կիր , ոչ քար և յարդ դիտանի :
Սա՛ ափնածիր վայր բացածիգ աւազուտ ,
  Լերինք բըլուրք յիւր մերձակայն երիզուտ :
Բոլորինչ և բու , ճանճք զայրաթոյնք լուալի ,
  Իշամեղուք խայթողք սըրեն թեւնալի :
Կանաչագոյն մողէսք ալեաւմբք ըն երկար
  Ըստ անդ ստուար օձք կըռածոյք և գալար :
Քարբ և կարիճ խայտայ անդէս յայս դաշտակ ,
  Խարշափաբեր հողմն փըչէ մեծաբուք :
Լալահառաչ յայս մեծ տառապանս անըմբեր ,
  Գան խըմբովին զորս պէտք իցեն ժողովել :
Կարկառակեայ քարանց զըլխին ըղմեթեր ,
  Ինքեանք որպէս զեզինս քարշեն ըղձայլեր :
Զխմբիւր յայս բոխ ըեղկին չուառք յարեւու ,
  Քըրտանց կայլակ հոսեն նոցին իբր առու :
Երիթացեալ հողոյն մասունք արխնոտ ,
  զանգլին յաղխս , թանան իւրեանց պարեգօտ :

Ճատ ոչ ասեն դաշինք կարկամ և գըմփռ ,
տատանս ածեալ և ճըռճըռեն ժխորմբ :
Ո՛չ այնչափ ո՛չ ըղձափափուկս 25 Վատնայի ,
Լեռնակոտակ ալիքգանեն Պառնասի :
Եւ ոչ այնչափ սատ հարկանին կոհակաց ,
26 Կեղարեին աւաղուտ եզերաց :
Որչափ սոքա թօթեն ճողկեն զառնաքոք ,
Ձորք մերկին զօրն և զքամակ ուղղթիկունք :
Յուժգին զարկուած դըժնըղմբեր մըրրկաց
Բազկին խուրեանց ոսկերտին ՚ի մեմեանց :
Իբր յանկողին հողախըշոյ մինչ մարմին
Դընի տապաստ, կըմախք նորին քայքային :
Ո՛չ այնչափ մարդ ՚ի հրաշէկ ցուլ 27 Փաղարեան
Կոչէ բառայ, կամ ՚ի գայլայթ 28 Հեփեստեան :
Որչափ յայս դաշտ՝ քան ՚ի գեհեան հրավառ ,
Ողբք բարձրագանչք յերկինս ՚ի վեր ամբառնայր :
Զի ոչ բռագոհ ՚ի սոյն միայն տագնապին ,
Գըրգռին բեռամբ վիմաց մեծաց անտառին :
Դարդի՞ ՚ի յաս ամանք գընան լի ՚ի բուռ ,
Եւ Ն յաւագ և Ն ՚ի խի՞տ ամբակուռ :
Կողոփս այնպէս ՚ի յաս ամանց հողալից ,
Ժայթքեն լորձանս և թըքանեն արեամբ լից :
ՙԱյլ զանազան խաշամնդէին տանջանօք ,
Թռչուիմ տակ, լըկիմ ոլորմս ՚ի մարմնք :
Զի՞նչ այս չարիք և անձկութիք մեծամա՞նչ
Այլ ոչ կարեմ լսել ըղձ այլ մեծագանչ : . . .
Պատառոտին ներքոյք ամ ց ամէն օր ,
Ընդ ժայռ խոժոռ ընդ խիստ շաղուայց գալարայր :

Այս ո՛չ հերիք, դարձեալ գազանք մոլեգնին,
Սըրեն ժանիս և 'ի վերայ արձակին։
Տիգաւ խոցեն և խոցոտեն սայրասուր,
Ուռամբ զայնեն զըսկաւառակն ամրակուռ։
Տագնապին շատ 'ի տապ սաստիկ արևուն,
Նոքա դարձեալ յարջառաջիլ ձայնկ հարուն։

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ

Ո՞հ անըմբեր զի՞նչ այս տագնապ սաստկագին,
Զուառքն յամին կուսից նեղեալ վշտագնին.
Գեղձան տարփան ջըրոյն ցըրտոյ և անոյշ,
Ո՛չ գըտանեն զըղեր ոըռիպ բաղմափուշ,
Լեզուք 'ի քիմս պապքին նօթի ծարաւի,
Եւ ձեռք անխոնջ շաղղեն զաղիւս երկթերթի։
Ցանկան կանաչ լըյնատարածութ տերևոյն,
Ի շուք անձանց սաստիկ տօթոյ արևուն։
Գըձուձ գըրգըլեակ արկեալ զանձամբ և ո՛չինչ,
Խարշատին վա՜յ, սաստիկ ոյլ․քան զայս վիշտ զի՞նչ։
Եպեակ իւրեանց գետնախըշտի հող գաղափ,
Բաղմախըղղայթ սուրան վիրացըն թարախ։

Ջաղեր որդանք ղեռան եռան տարմաբար ,
Ի կերս խուրեանց քան զմըրջիւնս անդադար ։
Ո՛չ տան դադար և դուլ 'ի քուն խրանաց ,
Յաղիւս թըրել տանջին չուառք մշտազգեաց ։
Ընդ վարսագեղ , ո՛րք գեղուն , մանկըտին
Յօդոց հանեալ տապաստ յերկիր անկանին ։
Խուրեանց քընքուշ մարմինք առոյգ դալկացեալ ,
Յարեան ճապաղս հանդոյն ծաղկանց թարշամեալ ։
Ընդութ դաշինքն առնուն ջալոտ վերըստին ,
Սակայն նոցին շունչք ոգեպահ ըսպառին ։
Ընդ գեշս , աւա՛ղ , լըմեն ծնօղք՝ որդեկաց ,
Քանի՛ գեղուն աղէկըտուր սիրտք խուրեանց ։
Ինքեանք 'ի նոյն դընին տապաստ 'ի յերկիր ,
Յարտասուաց ջուր կիզուն դաղախ և 'ի կիր ։
Ընքաւ այլ մըշտ կըրէին չուառք 'ի նոյն վայր ,
Ընքաւ աղէտ , ո՛լոք կարէր արդ տոկալ ։
Յո՞ր վայր զաչս իմ յառեմ տագնապ մշտազգեաց ,
Ի գետ , 'ի լեռ , 'ի դաշտ , 'ի ձոր , յարտորայս ։
Աղիողորմ ձայն զիս շարժեն 'ի յեղեր ,
Լալօնք խուրեանց պարգևեն ինձ մարմաջել ։
Այլ ո՛չ կարեմ ժուժել 'ի սիրտ , ո՞վ աղէտ , . . .
Իմ կըկոցին բիբք 'ի ներքուստ եռ ընդ եռ ։
Օ՜ն շըտապաւ արծուեաց երամք գիշակեր
Ա՛ռ ճեպեցէք , թողէք ըզձեր սաւառնել ։
Մարդախանձ գայլք անդառադեղ քանաստար ,
Ճանիս սըրեալ շըտապեցէք տարմաբար ։
Թէ սովատանջ տագնապ կըրէք , խընդացէք ,
Ձեզ կերակուր ջամբեաց դաւաղն արքայն սեգ ։

Հըրաւիրեմ ըզձեզ արդէն աղերսիւ ,
Մի՛ ինչ շուշայք , գո՛ւթ ինձ ածէք աղէտիւ.
Հերի՛ք ողբանք իւրեանց կըրից և տագնապ ,
Մի՛ յաւելցին կըմախիքս և վիշտ և սարսափ.
Հերի՛ք օդոյս խորշակ 'ի սօթ մահաբեր ,
Նեխեալ հոտոյ արեանց եղեալն առ 'ի վեր.
Ընթաղ մարմինք յարեան ճապաղս տարածին ,
Նոյնք որդնալից անկեալ դընեն և նեխին.
Ուստի շարժեալ 'ի գութ` եկա՛յք խըմբովին ,
Զի մի՛ տագնապ դըժոխըմբեր եղիցին.
Այլ գիտեմ ես , յագուրդ առիք կըշտացինս ,
Այլ ո՛չ կարէք , դառնիք են ձեզ` քան զախինդ.
Զերկնից թըռչունս , զերկրի գազանս համախումբ ,
Արդ հրաւիրեմ խառնիլ ընդ այդ ձեր ակումբ.
Այլ և նոքա սաւառնելով 'ի բարձանց
Թըռչին գընան սուր քան զնետս աղեղանց.
Զարմանամ ես . . . ըզհօյն թողեալ սըրտաթափ ,
Մի՞թէ դառնիք իցէ արդեօք այս ապատ.
Այո՛ , դառնիք . կերք անըմբեր տանջանաց
Գօշէն քանզի զիւրեանց մարմինս վըշտագնեալց.
Ի լոյս 'ի ճի՛չ զօրհանապազ 'ի գոչիւն ,
Որպէս ճըպուռն եղեն նոքա անարիւն:
Կամ որպէս ծառ հատեալ տապար յերկայրի ,
Անկեալ տապաստ ընդ ճանապարհ բազմուղի.
Կամ մամռապատ բեկորք նորա առ բընով ,
Կամ դիւրակէզ խըռիւ բազում առ հըրով.
Կամ բաղեղայ յերկիր ցամաք անջըրդի ,
Անկեալ 'ի ցանցս անդ կիսամեռ թառամի.

Հիւծեալք մաշեալք զօրհանապազ վըշտազգեաց ,
Գոչէն չուառք յանըմբերն կիրս տանջանաց։
Ո՛վ սիրտ վիմօրէն անքայլին մեծ և գոռոզ ,
Ի լիճ լողի արեան հեղլոյ բազմահոս։
Քան զօշարակս անոյշ 'ի քիմս իւր թուէր
Բռնաւորաբուղխ արիւն մանկանց ոսկեհեր։
Եւ համադամ խորովիկ ըմպա նոյնապաս ,
Տագնապաւ մահն ազգին չուառ վըշտազգեաց։
Ժըպտէր խայտայր , մինչդեռ նոքա հեծեծէր ,
Աղիողորմ ձայնիւ կական թըռանէր։
Ո՛չ այնչափ ոչ խնդայ փեսայն յառագաստ ,
Թէ և հարսին ձիրք գեղեցիկ բարեբաստ։
Կամ 'ի խընճոյս որք հայաշատ սեղանին ,
Յորում պէս պէս խորտիկք ափսէք զեղանին։
Եւ երգք անոյշ նըւագածուաց անդ լսին ,
Կայտռի և պար խընդալի մեծաւ ծընծղանին։
Եւ ոչ այնչափ որ դըտանէ գանձ անբաւ ,
Որչափ անգութն 'ի ջոյլ սոցին և 'ի ցաւ ,
Զի յոսկեսանձ աշտանակեալ 'ի նոյն վայր ,
Իւր առաջի հընչէն և փողն և կիթառ։
Եւ 'ի պալատն ոսկենըկար ամէն օր
Խնդրէ կընդրուկ ծըխին և խունկ ժեռաւոր։
Սըղխեր՝ ներկան , սանկստ և լոր՝ իւր խորտիկ ,
Եւ ըմպելին՝ քաղցու 29 նեկտարին անուշիկ։
Ո՛չ զոր 'ի կեանս արար , ահա՛ քեզ խընճոյս ,
Սեղան կահէ միշտ հայաշատ յամէն կոյս։
Ո՛վ վատ և մեծ ժըպիրհ իշխանդ այդ գահուն ,
Ոչ շատանաս 'ի յայդ վշտացս և մահուն։

Դաժնի՜ կարկամ երբ դու լինիս տաւաթար ,
Իցէ՛ւ սըրով խոշխոշեսցիս սայրասուր ։
Ե՞րբ խումբովին զօրօք գերի քոյդ անկցիս ,
կամ ծովամոյն , կամ գետակուլ եղիցիս ։
Զի՞նչ այս՝ բա՜բէ , ազգիս հարուած սաստկագին ,
Ո՜հ , Տրդախոհ անձայն տագնապ դժոխային ։
Ո՞վ դու Մողոքս վրէժ չարին գետաղէժ ,
Ե՛ւ քոյդ սուսերը յօշել զազգ մեր գիշադէշ ։
Ո՞րպէս այսպէս քոյ ըերք հայել հանդարտին
Ըզգլիշտ այսչափ գըժոխըմբեր քոյդ ազգին ։
Մինչդեռ եռես , ծանըր ուռամբք երկայրի
Ըսկաւառակն հերձաւ ումեք չեշտակի ։
Գոչէ՛ ցաւած , ՚ի վեր ասանու սըրտաբեկ ,
Երազայգն որպէս սարոչի ահաբեկ ։
,, Զի՞նչ այս՝ բա՜բէ , գոչէ ցաւած սաստկագին ,
Զի՞նչ այս՝ բա՜բէ , գութ ոչ ածես , Ա՛Ծ իմ ։ ,,
Ասաց · ՚ի լի՜ճ կայ արտասուաց առ ՚ի լոյս ,
Ի շող վառէր ուր մարմնոյն ոսկերոյս ։

ԱՊԱՐԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Աղէկըտուր հեծեն աչքկունքս իմ ՚ի լաց ,
Եւ մրմնջիմ ՚ի սիրտ տխուր վըշտալցած ։
Ո՛չ կարեմ ես լեզուաւ ճառել տատանօր ,
Կսկծաբարբառ զաղջկին տագնապ օր քան զօր ։
Տեսեալ Մովսէս ՚ի սոյն լերին ակներև ,
Մըթնասեալ ՚ի մութն ահեղ անարև ։
Հեծէր գոչէր և արտասուաց գետս հեղէր ,
Եւ լեառն ՚ի սուգ յանլոյս խաւար մըթանէր ։
Մինչ այսպէս անդ ըղձլոյն վարս իւր խըղէր ,
Ետես զիւր բիբս ՚ի վեր առեալ վըշտըմբեր ։
Լեառն ողբամած և աղամող խաւարին
Կապուտաներկ փոխի ՚ի գոյն եթերին ։
Լոյս շողշողոյ ակնախախիղ անդ յանկարծ ,
Ոսկեծըղի ցայտէ ճաճանչ բոցարծարծ ։
Անդ լըսելի լինին կիթառք եօթնալի ,
Հընչեն քընարք նուագածուաց խընծըղալի ։
Եւ գեղգեղեն ոսկեփետուր թըռչնոց ձայնք ,
Ընդ սոխակին խառնի արտուտ և սարեակ ։
Գետք խոխոջեն կարկաչասահ վըտակաց ,
Շընչէ զեփիւռ զուարճ երկնին եթերաց ։

Եւ մորենւոյն տերեւք զէտ փունջ ոսկեզարդ
Փայլեն որպէս աստեղք յերկնի գըմբեթարդ ։
Համբուն լերին երեւք խընտան կարմրերփեան ,
Գտանին մայեն բատորտոմն 'ի շըրջան ։
Որպէս գարուն բանայ այն ինչ ամառան
Ըզծաղկազարդ իւրըն դըրունս խընդութեան ։
Երկինք՝ որ յամբ արջնատեսիլ մըթագնէր ,
Չիւն ցըրտահար տեղայր յերկիր անարեւ ․
Ցըրտատառույց սառնինք լերին Կովկասեան
Ջերկրիս դալար էր էր զեղծեալ զամենայն ․
Պարզի 'ի լոյս սըփռէ ճաճանչ գեղանի ,
Հալէ ըզսառն , երկիր պըճնի ծաղկալի ։
Թըռչնիկք ընդ ծառս ստուերն ճախրին վարսաւոր ,
Ե՛րգեն երգեն , կըրկնեն անտառք խորախոր ,
Եւ անուշակ ցօղոյն տարափ ծաւալեալ ,
Մարգըրտայեռ պըճնի երկիրըն դալար ։
Առ գեղապէժն՝ որ անդ սաստիկ հեծեծէր ,
Ի ձայն հեզիկ յայնժամ Աստուած աւաչէր ։
,, Հերիք՝ Մովսէս , սըրտաբեկ լացդ եւ կական ,
Մի՛ ակընկոր , հայեաց յայս լոյս անհըման ։
Ե՛ս եմ Աստուած՝ որ յօրինէ զամենայն ,
Ի գոյ ածի , եւ ըստեղծի ես միայն ։
Ջանմահից ես զոգիս եւ ձեր ըստեղծի ,
Իմ գործք ձեռաց այս ամենայն՝ որ աչի ։
Սարսին դողան հըզօր աջոյս յԱստուծոյ
Ուք 'ի յերկինս , ուք 'ի յերկիր եւ ներքոյ ։
Իմ հըպատակ բանիս երկինք եւ երկիր ,
Իմ հրամանին անսան եւ կան ժիրաժիր ։

Առանց խմում բանի դառնոյ և ոչինչ,
Ո՛չ տերևոյն լուր անդուլ և շշինչ:
Ո՛չ և մազմի գըլխոյն ձերոյ ներկանի,
Թէ իմ ոչ կամք ոչ գիտութիւն եղիցի:
Թէ՛ բիւրք խըռովք իմ Թարթեցին սակաւ ինչ,
Շանթք հաստանին յեթեր վերին ընդ շըռինչ:
Կամ սասա ՚ի սիրտ իմ յուղեսցի բարկութեան,
Ի հոյն սարսափ պակնուն անմահք վեցթևեան:
Թէ՛ երկփեղկեան շուրթն իմ հարցի ընդ մըրմունջ,
Երթան մարդիկ յանդիւտ կորուստ անշըշունչ:
Կամ միանգամ խոժոռ դիմակս ես ցուցցեմ,
Սասանեսցին հիմունք լերանց վիմեղէն:
Թուագըլոր անկցին և ժայռք ահագին,
Պարեխք բարձանց կործան յերկիր գըլորին:
Թէ՛ մըրկաբաղխ յանկարծ ցասումն զիս կալցի,
Երկինք երկիր ՚ի չի՛ք խոկ և խոկ դարձցի:
Հըզօր Աստուած եմ ես, և այն իմ անվան,
Նոյն ՚ի սկզբանն եմ միշտ ես նոյն յաւիտեան:
Ե՛ս իմքն էի, որ ըզսատան նախաչար
Յանդունդս ՚ի խոր արկի յանլոյծ ՚ի խաւար:
Ե՛ս իմքն էի, որ ըզսահմանս եթերին
Բացեալ, զերկիր ողողեցի ըզնաւին:
Ե՛ս իմքն էի, որ ըզ 30 Սոդոմ և 31 Գոմոր
Յաւեր կործան արկի ՚ի հուր ծծմբաւոր:
Ե՛ս իմքըն եմ, որ զօգըս վէս ծովամոյն
Սատակելոց ազգաց բազմոց յահ ՚ի հոյն:
Մինչ գետավէժ տատանեիրդ արկեղաւ,
Ո՛վ էր ըզ.քեզ փրկելոյ անուն չտապաւ:

Զըգեմ ըղձեւոդ 'ի ծոց ջերմիկ ըդ քոյին ,
Ջի հաւատոցես , մինչ ձիւնագոյն եղիցին ։
Կամ գաւազանդ մրկ 'ի յերկիր ընդունելի ,
Գալար ոլորտմբ օձ սողեցի կենդանի ։ , ,
Հաւատամ՝ Տէր , քոյնատեղծ ամեն ինչ
Մինչ բանիւ քոյին լինին և ոչինչ ։
Գահ քան զերկինս 'ի վեր եդեալ ամպհովանա
Բազմիս 'ի լոյս ճաճանչագեղ մշտահուր ։
Այդ կարշնեղ դատակ աջոյդ կարողի
Երկինք երկիր հիմնատատան երերի ։
32 Պրեատեր ընդ ամպս յօնից շարժմամբ Այդ
Որոտ ընդ ոստ գլանան 'ի շանթ փայլ ընդ փայլ ։
Դու Տէր ըզդատս անմահ ոգւոյ երկնային
Յական քըթթել անդարս արկեր խորխորլին ։
Ա՜հ , հիմն վաղերբ քո այրասուր՝ Ա՛ծ իմ ,
Ի վրեժ քինու չեւանես ժանտ արքային ։
Ո՜հ , որպէս սուգ աղէկըտուր և կական ,
Սանդարաւն ոչ բաւեն հիքայն և մաքման ։
Եղջիւր գոռոզն 'ի վեր առեալ բերկրագին
Մըցի խոյախ 'ի վեգ բարձուն քո երկնին ։
Ջէն ամբառնայ յաւակնութեամբ ինքնահաճ ,
Ո՛չ երկընչի 'ի քէն ըհնաւ անամաչ ։
Հայհոյէ զա զանուն քո սուրբ սասկալի ,
Որպէս ահա ազգըդ քո սուրբ կոչեցի ։
Մինչև ցե՞րբ՝ Տէր , ժուժես 'ի սիրտ քո համբեր ,
Ա՛ւաղ , որպէս տագնապ կըրեն անըմբեր ։
Մոլեկս 'ի հայց պարզեմ քոյին ըղըազուկ ,
Զի՞նչ գան սատիկ , զի՞նչ և այլքան աղդիդ քուք ։

Եղո՛ւկ զինև , ցորդ խոշտանգնին 'ի վիշտ նոյն ,
Եւ օր քան զօր լըլկին 'ի տօթ արեւուն ։
Ո՛չ շատ առէ խըլրխտ ալեքայն և խուր զօր ,
Տանջեն զհեգս յարեան խոխոջս ամեն օր ։

ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Ո՛ր օրինակ յանապատ վայր ամայի
Ոք տայէ ձիչ ընդ մի ծառոյ թաւարծի ։
Հանդէպ աչացն անցի յանկարծ յերեւան
33 Քիմեռեան տիպ բազմակերպ հրաշագան ։
Ցապուշ հարեալ ձիւաղն ընդ այն մեծադղանչ
Ահեղագոչ ձայն արձակէ մեծագանչ ։
Թէ 34 Կենտաւրոսք և 35 Լապիթեսք 36 Թեսաղիոյ
Ըղձինականս արկին 'ի հրէշ ձիացելոյ ·
Թէ 37 Համբարուն ձիւաղ անցի առաջի ,
Ամենայն որք ահիւ 'ի նոյն սարսափի ։
Ցոլեալ անթարթ յականողիս կակաղէ ,
Մերթ ծիծաղի , մերթ ձիչ առեալ հեծեծէ ։
Այսպէս Մոլոխս մինչ ըղձալոր գաւառն
Նաւս զալար ալեաց ընդ խոժ 'ի շարժման ,

Ափշեալ շնչայր 'ի խիստ մրրկաց իւր մըձձէր ,
  Յորդ արտասուօք ցաւած գոչէ աչք 'ի վեր.
„ Իժխս անգութ , տո՛ւր Տէ՛ր հրաման , զաղանթյն
  Սողալ գը՛նալ արքային վառ չյա 'ի տուն.
Զի հարցցէ նա ըզգարշապարս գառողին ,
  Հեղձամղձուկ փըչել անդէն զիւր ոգին.
Զի մի՛ ազգ քո և եղբարք իմ տանջեսցին
  Ի Ներքուստ վառ անգութ ձեռաց վէս չարին.
Որ ըղձառոց , տես , տերևս գալարի
  Ես թօթափեմ յերկիր և անդ թառամի.
Գօսացո՛ Տէ՛ր , ըղձեռս անգութ արքային ,
  Որ առեալ սուր մաշէ զմատաղ մանկըտիս.
Բա՛ց ըղխաատակ երկրիդ այդմիկ հաստատուն ,
  Իջցեն յանել 'ի փապ՝ խուռամ զօրք համբուն.
Ընդէ՞ր յառակք յարեան բռնոր գունեսցին ,
  Մի՛ բարկ երակք հեղցեն վիժակ , բաւեսցի՛ն.
Ո՛չ այնչափ ոխք գալնանագայր խոխոջեն ,
  Որչափ ալեօք արեան սոյլն գետք սորեն.
Զի ամենայն անգամք իւրեանց սատակազին
  Վխրաւորեալք յարեան վիժակս մակարդին.
Ո՛վ , թէ քանի՛ , ալի՞ք գետուն , անըմբեր
  Իւրեանց զամբաղք յաւերժ ըզաի՛ և գիշեր.
Հի՞մ անմըռունչ Աստուածդ հզօր կաս յերկին ,
  Հի՞մ ո՛չ կարշնեղ ազգս բաղկաւդ փըրկեսցին.
Ըզնո՛յ չընչին լաստիւ միով փըրկեցեր ,
  Մինչ երկնատատ քայլն զայրայթ ողողեր.
Ըզգեղեցիկ Յովսէփ իշխան արարեր ,
  Զարկած մահուն յորքային գահ փոխեցեր.

Վո՞ւր ցարդ՝ Տէր, ուշ.ք քո փափուա հանդուրժեաց
Ընդ դառնաթոյ վիշտըս սոյս և արկած.
Ո՛չ 38 Վեստեբլեան ական հանդոյն քո անձինջ
Աչ.ք միշտ արթուն հըսկեն անխոնջ լուսաջինջ.
Այլ և նախ քան գխոհս դու Տէր զամենայն,
Աչաց քոյին և աղօթոյքն յանդիման.
Մաղթեմ, աղէ՞, մի՛ յապաղեր ըղձքս դութ,
Շարժեա՛ հըզօր զաջ փըրկութեդ վաղ Է փոյթ.
Հերի՛ք ապաշափ վիշտ անըմբեր սանձանաց . . .
Բա՛րէ, աւա՜ղ մաշին հալին անձկայրեաց.
Կամ զոյղըն ինչ զարեգական տապախանձ
Ըղձօթ հողմալ բարեխառնեա՛ մ Աստուած.
Եւ սալարացն՝ յորոց ձեռաց կորուլի
Սուսերք ուռունք անկեալ յերկիր փըշրեսցի.
Ախտըս անբոյժ մրկ վաղվաղակ չարաստանջ,
Փոխան նոցին խուրեանց եւցեն բարձրագանչ.
Դու զապառաժս ունիս, գխոեմ, անջրդի
Եւ քան զաղբիւրս առնել 'ի ջուր կենդանի.
Պաքին չուատք անդ ծարաւի տապախանձ,
Աղբերաց ժըռակ 'ի հուպ պարեխաց.
Մի՛ սդդպես, Տէր, վիշտ անըմբեր պարգևեր,
Մի՛ անտեսանչ զամենըս 'ի նոյն վայր թողեր.
Այս թէ ո՞չ՝ մա զոգիդ իմ 'ի յինէն,
Կամ գահավէժ եղէց սատի, սատակեմ.
Ջի մեռանել լաւ է քան կեալ դառնապես.
Ջխո՞յդ աղզիս խոշտանգանաց կարեմ ես.
Օրէն է այս մահկանացուացս 'ի յաշխարհ
Այն ինչ մահուն որ անկանի 'ի տապար,

Գան համախումբ 39 Ակումբ սարեն զլխակաւ ,
Աղզակոնոյ և գլըտացեալ դաշտ անբաւ ,
Յորս բարձրագանչ մարերան հեծեծեն ,
Ջմարս խուրեանց գըլխոյն և զհեր ըմ խըլըլեն ·
Ըստ այն խակ են որոց երթան զհուրակն
Մատնին ահեղ բոցոյ յայրուածս գխակի ·
Ինձ ընդէ՞ր ոչ զմահու բաժակ արբենալ ·
Յատակայ յերկնիս ՚ի թռիչ ըռւոյ ամբառնալ։ ,,
Ասացեալ · յորդ հեղու արտօսր դառնագին ,
Ամենաստեղծն անդ տայ փարահ զոյս կըրկին ·
,, Որովհետև Տէր եմ Աստուած ինքնիշխան ,
Ահն իմ ՚ի սիրտ անկցի՛ չարին վիսակին ·
Ո՛չ Թռնափիլիս մայն իմիւ կատաղի
Ժանտ ատանիկ հըղօր յաջոյս ըմկեսցի ·
Այլ ՚ի արխուր կըախտ մռշտաց զանազան
Արբցէ զոռոզն զմահուն բաժակ դառնութեան ·
Ո՛չ մըթապատ աստակ երկրի ժայթքեսցի
Ծըծըմբալատ ըղհուր սատանիկ հընոցի ·
Այլ ծովակին կոհակք ալեաց ըեռնաձև
Յանդունդս ՚ի խոր տացէ՛ կործան յանարև ·
Եւ զադգըն՝ զոր ախտրակւան կոչկոծէ՝
Գոռոզն անմիտ անահ հըղօր յիմ բաղխէ ,
Ցերկիր՝ յոր ըմ մեղըր և կաթն անուշակ ,
Անդ այր առուրէք ածից խոյառ ՚ի խըղնծդանք ·
Որչափ յարեան վիժակս սարհալ կարեվէր
Ջերկիր անջուր առադեցին վըշտըմբեր ,
Այնչափ և գետս հեղցեն արեան Թշնամեաց ,
Ո՛րք նոցա ձեռըն արկցէ ՚ի հարուած ·

Եւ սրբութեամբ յերկիւղ կացցեն ու՚ի սօսն ,
Ազգք ամենայն ոչ գիմակացք եղիցին .
Յառաջադաղարդ եթերին գահ լուսապանծ
Չեմ ես անգէտ կրրից ազգիդ վշտաղգած ։
Եւ ոչ անհոգ , կամ անուշութիւնս անխընամ ,
Զի մարդասէր եմ ես Աստուած յաւիտեան .
Յայս կերպ փրկել ըղձեղ վշտաց Մեմփիսին
Չէ ինչ մեծ գործ , և ոչ հընար պլտեսցին .
Գործ է յանդութ ձեռաց փրկել նեաարին
Զազգըս մարդկան , որք ՚ի սանդարս կոշկոճին ․
Այնչափ իմ սէրն , ըղգաց լուքեմ զորքենի ,
Յորում աստեղք ընդ իմ առիւք անսանի ․
Գամ մահացուայ յաշխարհ յերկիր սըգալի ,
Մարմին առեալ ձեր խոկալես և հոգի ․
Յետ բաղմամլիշտ կրրից երթամ ՚ի 40 Սաղիմ ,
Ուրանօր ես տագնապ կրրիմ դառնագին .
Մատնեմ զիս ինքն ՚ի չարչարանս ոչ պարտպես ,
Ի խաչ պըրկիմ բևեռակապ ձեռանես .
Մահուամբ փըրկեմ զորս ՚ի սանդարս տըւայտին ,
Ի լուսաձեմ ածեալ խորան 41 Ողիմպին ։
Որք զիմ անուն օրհնեն յերկրի ազգաց պար
Երամ երամ թըռիչս տայցեն լուսափառ ․
Փրկեմ և զձեզ յայդ արքային վառ ձեռաց
Ի յօրինակ իմ առ յապայ փրկանաց .
Որպէս հալիւ ՚ի նուրբ սըրինդ դեղջկական
Ընդ քեզ հանցես զաշխարհս հեղինկ խաւանեալ ։
Ժանիք դաժան թէ սըրեսցի գաղանաց ,
Տեղ մըխեսցի ՚ի սիրտ քոյին թափանցանց ։

Զօրս ՚ի ներքուստ ձեռաց ընկլի գոռոզին
Օ՛ն արի , քեւ փրկեմ Աստուածս երկնային ։
Յաջորդեսցեն ազգիդ խնծղանք ցընծազգեաց ,
Որչափ կրեցին սաստիկ տագնապ և արկած .
Որպէս այն մինչ ձմեռն ՚ի խիստ ցըրտաբեր
Ի ձեան ղեղուած թափին տաղարթք և ծաղկներ .
Այլ գարնայնոյն յանձրեւ անոյշ նոր անդրէն
Ծաղք գեղեցիկ տաղարթ անբաւ արձակեն ։
Կամ յոստս հատեալս ՚ի այլատուր տապարէն
Աճիւնաճիւղ թուփք գալարիք ընձիւղեն .
Մի՛ լար անյոյս , այլ անախուր խընդասցե՛ս ,
Զայս քաջ ՚ի միտ առե՛լ . ըղձաւդ մերժեսցե՛ս ։ ,,

ԵՊ.ԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

Լ.այց . լռեաց ձայն անուշիկ եթերին ,
Քընարք միայն յերկնուստ և փողք հընչէին .
Իբր ՚ի գիշեր աղջամըղջին ուղղամած
Յանապատին ոչ լսի խըշշիւն տաղարթայ .
Նըշե անդէն լռութիւն մինչ խորխորին ,
Ո՛չ քընարայ ոչ փողոյ ձայնք լսէին ։

Երամովին անթիւ կաճառք առ ՚ի վեր
Անմահ ոգւոց ընդ ամպըս խիտ թըռանէր ,
Ո՛չ այնպէս խոլրդք թըռչին պարու գեղեցիկ ,
Ո՛չ ընդ այերս այնպէս կայտեն պար թըռչնիկք ·
Ահա՛ երկնից ցեւըյր կամար լուսայայտ ,
Որոց գընայր յամպըս բարձունս մեծածայթ ։
Լերին գագաթն ՚ի լոյս արփւոյն ճաճանչէր ,
Եւ մարենւոյն ոստք ՚ի խըշխուն տատանէր ·
Գընայր թըռչէր ՚ի խորս երկնից լոյսն անձառ ,
Ցայտէր յայնժամ արեգն ըղձող ոսկեփայլ ։
Գայթ ՚ի գայթին յաղի արտօսր իջանէ
Գետակէժն անդ բարձուն գըլխոյ ՚ի լեռնէ ·
Չէ՛ էր արփին ծածկեալ ըզլոյսն ուղփածահ ,
Մինչ աքայլն մատեաւ խորոխա գերագահ ·
Խընդրէ զազգ իւր անահ ազատ ելանել ,
Եւ զոր Աստուած տայցն անդէն մերկանէր ·
Այլ ինձ աւա՜ղ , գոռոզն ահա՛ կատաղէր ,
Քան զառաջինն յայնժամ ո՛ւր զազգ խոշտանգէր ·
Չարաչար յոյժ քուք մեծամանջ և կըռուտ
Քաղէր զգլխս հիքացելոյն ։ ո՜վ անգութ
Ո՞չ շատացար յարեան վըտակ բաղմամահ ,
Դեռ ըմպանտս դիւալըրւեկ և ըղմահ ։
Սպառըսպուռ հիքացելոյն ահա՛ շունչ
Հատեալ ՚ի վիշտս անբերելի կան անշունչ ·
Ջկասաչ լուեալ և ըղշըշուկ լալագին ,
Գընայ թըռչի աստուածատեսն անդըստին ։
Այլ մինչ ՚ի դաշտն այն աւաղուտ հուպ մատչի ,
Ահա՛ ազգ իւր անկեալ յորսայս տագնապի ։

Ո՛չ այլ ժուժեալ յառաջ մատչիլ անկանի ,
Իւր հեկեկանք յերկինս 'ի վեր թըռանի ։
Յանկարծ եթերն ահեղ ճայթէ 'ի շանթիս ,
Լերինք յերեր տատանեցան որք 'ի Մեմփիս ։
Վէմք և պարիսպք ուժգին 'ի վայր հոլովին ,
Բոմբիւնք ահեղ 'ի լեռնամէջս անկանին ։
Ընդ քարանձաւք արձագանաց ահագին
Կըրկնեն շաչիւն և շառաչիւն անհնարին ։
Գազանք գոչեն բարձրակառաչ համանակ ,
Եւ մարդածախ կայտառին անզուսպ երամակ ։
Երկիր 'ի նոյն համակ սարսի և շարժի ,
Հիմնատատան սասանի և խիստ երերի ։
Ոստեաւ գոռոզն 'ի գահ խուռում առ 'ի վեր ,
Եւ յարհաւրաց սիրան 'ի տատան երերէր ։
Յանկարծօրէն և յանկարծուստ մըրըրիկ
Շըղթայազերծ հողմունք յուզեն փոթորիկ ։
Արմատախիլ թըռչին գըրնան ծառքն 'ի վեր
Եւ ապարանք բազումք 'ի նոյն տապալէր ։
Չի՛ք ոք տեսեալ չի՛ք ոք լուեալ յաշխարհի ,
Ահեղ էր օրս , լսօղքն անգամ զարհուրի ։
Մըռայլ սաստիկ խաւարակուռ թըլմբայորդ
Զաշխարհ համակ պատէ տխուր ընդ ճայրոտ ։
Անհընարին գիշեր սաստիկ հասանէր ,
Ահիւ մեծաւ ամենեքեան սոսափէր ։
Ի նոյն բոմբիւնք շուրջ ըզնդքզք գընդալին ,
Խոժոռադէմ ցըռոյք ճիւաղք թըռչելին ։
Այլակերպունք վիժակ արեանըն բըղխեն ,
Գեղոց հասանք ահեղ ձայնիւ կարկաչեն ,

Ծըճեաց ձայնիւ, սողնոց շըչմամբ խուճապեն,
Օձք զալարաթոյնք սողան գընան շըշընչեն:
Ցանցոյծ տագնապ կըրկին կըրկին խաւարեր,
Հրավառ նետիւ երկինք շանթիւ հատանէր.
Ո՜չ կարէին բազմածըրագ աշտանակք
Տըխուր սըգոյս յաղթահարել երկնառաք.
Թէ [42] Հիմենեայն ջահ լուցանէր բոցարծարծ,
Ո՜չ հրոյ շողէր 'ի մայըն ահեղ քան ըզկայծ.
Քան ըզքարինս կարկուտ տեղայր երրաբարդ
Ըստէպ ըստէպ 'ի գոչ երկնին գըմբեթարդ.
Անդրանկածախ անդ աջ յերկնուստ սըրավար
Խոշխոշէր զոյս առոյգ մանկան և կայտառ.
Անդ շըկահմանց շաչիւն զինուց երկնասաստ
Սարսափ ծըգեր յայն խառնաղանճըն երաստ.
Նոյն աջ ընդ սիրտ շէշտ ընդ թիկունս առ 'ի մահ
Եհար մանկան ժառանգ թագին գերագահ.
Մահուն շաչեաց շառինդ շըշուկ շընչարգել,
Շըրտուճն արկին շամբուշ չարին սարսափել.
Պակեաւ գոռոզն 'ի վեր կանգնի ահ ընդ ահ,
Գընան յոսկերսն արեան սարսուռ բազմահաս:
Բոկոտն անդէն վազէ արտաքս սըրտաթափ,
Ցո՜ր վայր յո՜ր կոյս հայեր, և՛ խիթ և՛ սարսափ:
Որպէս այր որ նաւու 'ի ծով կայ անյոյս,
Եւ վըշտըմբեր կըրիւք ծըփայ յամէն կոյս.
Երկինք ամպովք մառախըլապատ մըրըրկի,
Շըղթայազերծ հողմունք գոռան սոսկալի:
Ծովըն ալեօք լեռնակուտակ ըսպառնայ,
Ցամքն կուսից մահըն դաժան խըրոխտայ.

Ըղկայծ 'ի նոյն կալեալ հիքոյս սօսափի ,
Ո՛չ ձայն ո՛չ շունչ յիւրում շըրթունս երկթերթի ։
Այսպէս գոռոզն անդ սարսափէր ահաւլի ,
Գայթ 'ի գայթին գընայր յառաջ սոսկալի ։
Ջորս խոշտանգելն , անմիտն ետես ակներև ,
Ոսկեծըղի կայլն շողշող ընդ արև ։
Ո՛չ մի տագնապ էր երկնասաստ անդանօր ,
Բնութիւնք ամէն խայտայր խընծիղ ընդ բոլոր ։
Անբեր վայրիքն էին ծաղկեալ ոսկերանգ ,
Բուրէր մեխակ, բուրէր անոյշ և շուշանք ։
Սաղարթագեղ ծառք և անդէն Թաւոստեան
Ի մէրգ առատ պըտղոց անոյշ զանազան ։
Վըտակ վըտակ կարկաչէին բազմասահ
Գետոց հոսանք 'ի վայրն անջուր փըշաթաղ ։
Զեփիւռն անոյշ փըչէր համակ քաղցրասիգ ,
Լըսէր երգոց Թըռչնոց պարուց դայլայլիկ ։
Այլ ինքն յո՞ր վայր երթայր, գնայր ամպ երկնին ,
Մըթնատեսիլ յարհաւրաց իւր միտք ափշին ։
Գիտայ գոռոզն՝ եթէ Աստուած զայրագնեալ
Պատիժ ածէ և պատուհաս չարաչար ։
Երկիւղագին անդ Մոլոխին բարբառեաց ,
Իւր ձայնըն հեզ քան ըզգառանց գեղմնաբարձ ։
„ Ծեպեսցէն ազգդ 'ի զոհ հըզօր Աստուծոյ ,
Ցօրհներգ լեզուք ձեր պարզեսցին ընդ փողոյ ։
Արք և կանայք աղջկունք մատաղ և մանկունք
Անկեալ յերկիր ներմա պաշտօն մատուսցին ։
Հաշտեալ ընդ իս 'ի լուսաձեմ խորանին ,
Քաղցըր աչաց իւր բիրք առ իս թարթեսցին ։

Եւ պատուհասք դըժոխըմբեր արկածին
Ի սահմանաց խնոց հեռի գաղթիցին ։
Այլ դուք զոհեալ դարձ առաջինք վերըստին ․
Ձեզ ոչ տագնապ պատուհասն ինչ հասցին ։
Իբրև զիմ ազգ պատուեցից զձեզ կրկնայարգ ,
Մի՛ գաղտնայ կըրճատեսցի ձեզ ժանիք բարկ ։
Ձեզ յաւքունուստ միշտ կերակուր ջամբեսցի ,
Լօրամարգաց խորտիկ ամէն օր տացի ։ ,,
Ասաց · Մոլոխ ազգըզքն համբուն ելանէր ,
Գիշերն այն ինչ զարեւուն լոյս հալածէր ։
Լուսատեսիլ սիւնաձև ամբ երկնածայր
Յանկեծըղի շող ճաճանչեղ փաղփաղայր ․
Գընա՛ն գընա՛ն , երկթև ճախրեն քան զարծուի ,
Ո՛չ պարտասին զըժուարանելս ընդ ուղղիս ։
Գընա՛ն ամպով լուսացընցող և շուեն ,
Յուսազաշատ եզըր ծովուն հասանեն ։
‘Ձև արշալոյս ածեալ ըղշող ոսկեփառ՝
Յորեաւ գոռոզն , եռեա զերկինս աստղափայլ ․
Համբուն զօրըզքն ելանէ շյտ կառարշաւ ,
Զի զեղջ ՚ի սիրտ անկաւ նորին ապաշաւ ։
Աստ անդ գընայ , ոչ ձայն լսէ , ոչ կառաչ ,
Ո՛չ կովք և ոչ եզինք երբէք տան բառաչ ։
Տեսանէ հետս ըղկինս անբաւս ՚ի նոյն վայր ,
Ընթացք ամէն արեամբ առատ ողողեալ ։
Զի կարեվէր կեղ և խոցուած դառնագին
Զարեան վըտակս որպէս հեղեղս ծորէին ։
Ծանեաւ գոռոզն , ըղհետ պընդեաց կառարշաւ
Ի ծովակին եզր աւազուտն և հասաւ ։

Յորում չուառք անփոյթ նըստեալ լուսոյն
Թաւրախածոր ըղձերս խուրեանց և մարմին ։
Սկըզբնածագ նըշող լուսոյ եթերին
Ցանկարծ յաղօտ նըսեմանայր գերարփին ։
Փոշի ընդ ամպս ելեալ 'ի վեր դիզանայր ,
Ի շուրջապատ լերինս և ձիք խըլխընջայր ․
Եւ տեսանեն ահա՛ ձեպէր Փարաւոն ,
Ընդ խուր խըռնկեալ զօրացն անթիւ լեգէօն ։
Ո՜հ ահափետ երկխուղ դարձեալ երկթեւեան
Ճախըր առեալ թըռչէր յանձուկն 'ի սահման ։
Այլ գետավէժն աչք 'ի յերկինս առ 'ի վեր ,
Մատչի ծովուն աւաղախիր 'ի յեզեր ։
Գաւազանաւ յուզէ ըզջուր կըրկնակի ,
Յորում բանան լայնապահեալք և ուղղի ։
Որպէս պարխալ ալիք կանգնին երկնածայր ,
Յերկուց կողմանց կոհակք որպէս ըզպատուար ․
Ո՜չ զուգագիծ էր զետեղեալ հաւասար
Քարինք այնպէս յանուանին բերդս 43 Ապաթար ։
Որպէս ոչխարս գրոհ տալով խըմբովին
Յայն կոյս երթան անթայց ոտիւք ծովակին ,
Ի նոյն և վէս գունդն եմուտ արահետ ,
Դարձեալ Մովսէս յուզէ ըզջուրն ետ ընդ ետ ։
Ծովամոյն շոյտ ամենին 'ի մահ սատակին ,
Քանզի կոհակք անդ ոլէստոտ ծըփեցին ։
Իսրայէլի տեսեալ ահիւ սարսափի
Ջախս դաժան քան ըզծովուն 44 Պոնտոսի ։
Ցանկարծ ահա՛ ամբ լուսացայտ եթերին
Ոսկեձաձանչ ոլորտեաց նըշող արփային ։

Բարբառ լուաւ յայնժամ անտի երկնահունչ,
Լըռեին անսան ձայնին նորա հեզաշունչ։
,, Ե՛ս եմ Աստուած, ասէր 'ի գոգս ամպոց խիտ,
Փող հնչեցէ՛ք գեղանուագ դո՛ւք 'ի խինդ։
Անպարտելի եմ ես Աստուած, Ի՛սրայել,
Հըզօր աջոյս կորուստ ժանտին դժոխախեռ,
պատուհեան
Ձեզ ոսկեփունջ ծաղկունք անոյշ բուրեսցե՛ն,
Եւ շաղ հեղիկ մարգըրտայեռ ցօղեսցե՛ն։
Ջուրք Թեքթեքամբ կարկաչասահ սուրասցի՛ն,
Վըտակ վըտակ Թաւալ առեալ շըրջեսցի՛ն։
Անապատիս փուշք և տատասկք ծաղկեսցի՛ն
Քան ըզմեխակ քան ըզքըրքում բուրեսցի՛ն։
Գիրապարար ըրամարգաց ձագ գողորիկ
Ձեզ կերակուր ջամբեսցե՛ն աստ 'ի խորտիկ։
Կաղնիք և մեղր յամեն ապառաթ դալարի
Ծորեսցե՛ն շիթ շիթ իբր անձրև Թաւարծի։
Սուսերք 'ի խոփ և 'ի մանգաղ Թափեսցի՛ն,
Ձեր շողշողուն սուսերք միայն փայլեսցի՛ն։
Գազանք անդուսայք և ամեհիք հեզասցի՛ն,
Իժք և վիշապք ըզձեր նըրբանս ըղեսցի՛ն։
Խաղաղութիւն կաթին մեղու ձօնեսցի՛ն,
Ո՛չ 'ք 'ի ձէնջ տաղտապ կըեսցէ վըշտագին։ ,,

ՎԱԽՃԱՆ

ՅԱՍՏՈՒԱԾԱՐԵԱԼ ՄԱՐԳԱՐԷՆ ՄՈՎՍԷՍ

Չէ՛ դայլայլիկ քաղցրաբարբառ սոխակին
Անուշ, քան զոր գեղգեղէ
Քերթողն 'ի յերգ սըրտառուչ
Յորժամ դըրուատ ըղձոք վայել դիւցազին։
Ո՞ր բանիբուն քերթողն ընդքոյդ ընդըրուագ
Հանդիսացեալ յախոյեան,
Քաղցրաբարբառ նըւագօք
Բարձրացուսցէ որպէս արժանն 'ի հռչակ։
Զի՞նչ գեղեցիկ առ քեզ նըւագ 'ի նըւէր՝
Տըրուպս անգէտ պուետաց
Սկիզբն առից յերկուրել,
Եւ կամ 'ի գով ջութակ ջընար հարկանել։
Զո՞րն 'ի ներբող առեալ 'ի քոց նըւագաց
Աստուածարեալ դիւցազնոյդ,
Եւ զո՞րն արդեօք երգեցի՛ց . . . ,
Մնամ տարտամ դիւցազներգակս յայս հիւսուած,
Մարգարէից հանդիսացեալ ընտիր պետ
Կալար զաթոռ գերագահ,
Աստուածուսոյց օրինաց
Ականջալուր գրիչ Թարգման բազմագէտ։
Զոր անմարմին բոյլք հրանիւթից հրեշտակաց
Զիշխանն անմահ եթերին
Աշօտ յաշօտ տեսանել
Ընդուստ վերուստ փափագէին անձկայրեաց։

Ի բարձրաբերձ գագաթն ելեալ Սինային ,
Զոր ամբ ծածկէր ըսպիտակ ,
Ցարփւոյն ճաճանչ յառեցար
Ակն յանդիման 'ի գոգս ամպոց եԹերին ։
Անդ 'ի բարձունս 'ի սայր լերինն երկնածայր
Քառասնօրեայ ժամանակ
Լեզուի անճառ հողածնի
Վա՜շ լու 'ի լու լուար երկնի ըզբարբառ ·
Ի լոյս պայծառ քան զարեւուն և լուսնի
Ըզքո դիմաց կերպարան
Ճաճանչ հատեալ փայլեցոյց
Ոսկենըշող Արփւոյն փաղփիւն գեղանի ։
Ո՛չ հանդարտէր հայել անգամ հրաշատես
Իսրայելեան բիբ աչաց ,
Այլ ակընդիր յառէին
Ի ցայս լուսոյ շողեալ դիմացդ գեղերես ·
Զքո դիմակ պատըրուակաւ քօղարկեալ ·
Ի լոյսն աչեր մատչէիր ,
Զի մի՛ լուսոյն 'ի նըշող
Քո օր քան զօր փայլելոյն դէմքըն պայծառ ·
Քեզ զի՛նչ քան զայս Թագ կատարեալ պարծանաց ,
Անհամեմատ մարգարէ ·
Ո՞վ ոք արդեօք յաշխարհի
Ի գոգ ամպոց խօսուն եկաց ընդ Աստուած ։
Ո՛չ ոք վեհիդ 'ի սուրբ կաճառս համարեալ
Դու պարագլուխ սրբոց հարց
Նախամեծար ընտրեալ ·
Ո՛չ վատեցան երբէք քոյին աչաց բիբ ։

Աստղ պայծառ 'ի մարգարէս որբասուն ,
Եւ արուսեակ գեղանի .
Ոսկեճաճանչ 'ի նըշող
Ծագեալ յեթեր գունես ըզլոյս փաղփաղուն ։
Ամպ մըթագին մահուան և ոչ քօղ փոխեաց
Ըզլուսացայտ կերպարան ,
Ծաղկանց հանգոյն անթառամ
Ո՛չ թօշնեցար 'ի վաղ խորշակ տապախանձ ։
Հուր ըզգայուեալ անգութ նետարն 'ի նախանձ
Հըպի մարմնոյդ 'ի չըքնաղ ,
Գոռ մարդադիր ըն անյաղթ
Գայ Միքայէլ պարագըլուխն հրեշտակաց .
Պողպատիկն ըզսուր ձըգեալ երկայրի
Ըզթըշնամին ճակատող
Վանէ 'ի տար գաղթական ,
Փայլուն շողայ 'ի ճօճ բատուար նիզակի ։
Հրաշաղինին յարուշ հարեալ տեսարան
Իսրայէլեան ծերակոյտ ,
Լերանց խընդրեն 'ի կատար
Ձքօղ չըքնաղ լուսանըշող դամբարան ։
Ձուր խընդրեցին . . . ամպ ըսպիտակ քօղարկեաց
Որպէս զարև տուունջեան ,
Վա՜շ ուղփանձեմ ընթացար
Անաղամող 'ի լոյս չըքնաղ կամարաց ։
Աւագափող առեալ ըզփող կըռածոյ
Ծընունդ Նաւեայն շնորհադեղ ,
Կացոյց հանդէս սիրախումբ
Ի ծաղկածին դաշտաց վերոյ 'ի սիղոյ ։

Անդ պարզեցան լեզուք քընքուշ ամենայն
Զեռ սոխակին քաղցր 'ի յերգ ,
Ըզնոյն կըրկնեն արձագանք ,
Լերինք ամէն մընան առ քեզ նազարան ։
Ի պերճ դարաստ մըշտադալար փոխեցար
Ո՞ գեղատունկ վարդենի ,
Քան ըզմեխակ և քըրքում
Զհոտ անոյշ քաղցրածաւալ բուրեցար ։
Անդ դեռբացիկ կարմրադեղ վարդ անուշակ
Ի մէջ ծաղկանց քաղցրահոտ ,
Անդ ոստախիտ քան զամէն
Սաղարթազարդ պճնիս 'ի գեղն անքատակ ։
Քեզ զի՞նչ արժան այս նըւագ երգեսցի
Քան զոր լերինն 'ի 45 Թափօր ,
Ուր ձօնեցին առաքեալք
Մինչ 'ի նըշող կայեր յաջմէ յիսուսի ։
Ո՞վ , որ սրբոյ հանդիսացար յօրինակ
Երրորդութեան ըն անճառ ,
Բարձունս 'ի վեր ճախրեցար
Ի Թռիչ Թեթև քան զաղաւնին ըսպիտակ ։
Ընկա՛լ , ազէ՛ , զոր քեզ յընծայ ձօնեցի
Սակաւատող զայս մատեան ,
Իմ վաստակոյ փոխարէն
Քոյդ աղօթիւք շնորհ յերկնից ինձ զեղցի ։

ՎԵՐՋ

ՀԱՄԱՌՕՏ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ ԹՈՒԱՆՇԱՆ ԲԱՌԻՑՍ

1 Բիւզանդիա է ծովեզերեայ մայրաքաղաք Թըրակացւոց, շինեալ ՚ի Պաւսանիասէ արքայէն Սպարտացւոց։

2 Դիոնէսիոպօլիս է բերդաքաղաք հին Թրակացւոց, շինեալ ՚ի Դիոնէսիոս բռնաւորէն կաղնեցւոց · Կաղնեայն՝ (որ է Փընտըքլը) · է գիւղաքաղաք մի մերձ ՚ի Դիոնէսիոպօլիս իբրև միոյ աւուր ճանապարհ։

3 Թրակա է անուն գաւառի Եւրոպիոյ, կոչեցեալ յանուն Թրակա որդւոյ Հրատին · ունի իւր սահման ՚ի հիւսիսոյ՝ զլեառն Էնոս, ՚ի հարաւոյ՝ զՊանդեղոս, յարևելից՝ զՍեաւ ծովն, և յարևմտից՝ զգետն Նեստոս։

4 Կովկաս է լեառն բարձր յԱսիա մերձ ՚ի սահմանսն մեծին Հայոց, երկայնեալ տարածի սա ընդ երկիրն Սարմատացւոց և Սկիւթացւոց։

5 Պերիղ էր այր ոմն սիկիլիացի քաջարուեստ ՚ի դարբնութե, սա հնարեաց ցուլ մի պղնձաձոյլ նոր տանջանարանս ՚ի պատիժ մահապարտաց։

6 Ճեմն էր այր ոմն ՚ի Հռովմ՝ յորոյ անուն կոչեցան սանդուղքն Հռովմայ, յորոց ՚ի վայր հոսէին զչարագործս։

7 Բեսսէ էր այր խուժադուժ ՚ի Թրակիա, յորոյ անուն Բեսսեանց կոչեցան ոմանք ՚ի ժողովրդոց

Թրակիոյ. որոյ ահաւոր էր կերպարանքն ։
8 Բիւզանդիոն՝ տես 'ի Թիւն 1.
9 Վրկան՝ յորոյ անուն կոչի ծովն կասպից՝ ծով
վրկանի , է մին յաշխարհաց երկրին պարսից ,
բարեբեր յոյժ . կաղնիքն՝ որ 'ի նմա աճեն ,
զքաղցրածաւալ ցօղն մեղրացուցեալ հանեն որպ̃
ընծայս փեթակաց.
10 Նըպատ է լեառն ինչ մեծին հայոց, առ սահմա-
նովն որին 'ի ձիրաւ գաւառին գտանին ծաղկունք
անուշահոտ . այլ 'ի նպատն՝ զոր ստուգեալ եմք
յականատես վկայից , ձիւնածաղիկն անգամ
դուն ուրեք երևի.
11 Մուզա է դ̃ծուհի երաժշտութե̃ , զոր սովոր են
բանաստեղծք 'ի նախերգանս գրոց յօգնութիւն
կարդալ.
12 Ծովակ կարմիր է խորք նեղուց 'ի մէջ ափրիկոյ և
ասիոյ . երկայնութի̃ նորա աւելի քան զհազար
և երկերիւր մղոն ։
13 Փեբոս է չ̃ծ կոչեցեալ յանուն արեգական ։
14 Քորեբ է լեառն ինչ յապառաժն արաբիա յա-
նապատի լերինն սինայ ։
15 Եղն է կենդանի ինչ քառոտանի թեթևաշարժ
և բնութե̃ երկչոտ յոյժ . սմա գրէ թէ ա̃մ կեն-
դանիք թշնամի են . այս ուրեմն անպատեհ իմն
երևի առիւծուն՝ որ գիշատիչ գազան է բնու-
թեամբ , 'ի լսել զձայն նորա զաւ յապուքինել ըղ-
լայնապատառ վէրս խոցուածոյն . և ոչինչ մնա-
սել նմա . այլ մեք ըստ որում ոչ կենդանաբա-

նեմք ճշդիւ գրել զբարս և զբնաւորութիւնս
նոցին, ոչինչ փոյթ կալուք զներհակուէ նոցին .
զապրիկար տկարութիւն եղեն՝ Մովսեսի, զանյաղթ
քաջարութիւն առիւծու՝ Ա.Ո . նմանութ իւիք
ընծայեալ, ներողամտութեան բանահիւսայն ա-
պատմանեալ գրել համարձակեցաք .

16 Ագրիմոն է խոտ ինչ բժշկական .

17 Յոթոր է հռչակաւոր քուրմ մադիանացւոց, և
աներ մարգարէին Մովսէսի .

18 Արամազդ ըստ հեթանոսաց առասպելաբանութեց
է հայր անմահից և մահկանացուաց .

19 Վարատազեղ է մին ՚ի մանկանց արգոնաւորդաց.

20 Անահիտ ըստ առասպելաց է տծուհի վավաշո-
տութեան, զորմէ յոյնք ասէին ՚ի փրփրոյ ծովու
և յարենէ ծնեալ .

21 Մեմփիս է հռչակաւոր քաղաք եգիպտոսի,
շինեալ առ անկեան գաւառին Դելտայ, այժմ
ասի (Եսկի մըսըր) .

22 Դառնիծ Փերուայ է ջերմահալած կեղև ծա-
ռոյ իրիք Փերուայ, (որ է քնա քնա) :

23 Որփև էր քաջարուեստ քնարահար ոմն Թրա-
կացի որդի Կալլիոպեայ .

24 Նեստր է անուն միոյ իշխանաց իշխանին Բե-
ղ՚եղզեբուղայ .

25 Վառնայ է ծովեզերեայ քաղաք Թրակացւոց,
միանգամայն և գետեզերեայ, ուր ընդ առաջ նո՛
՚ի ծովն Թափի միաբերան գետն Տէփէ կոչե-
եալ յանուն տէփէ գիւղոյն, Դանոբն ՚ի Ներ-

քին խողովակաց խորոչաց երկրի Միլիտարիոյ մնեալ մասն ինչ գոյ հաւէ ՚ի մերձակայ լերանց տէմինէու. վասն այսորիկ (տէմինէ կէօլիւ).

26 Կէլարէ է լեառն ինչ Թրակիոյ մերձ ՚ի Մանաստըր պուռնին Վառնայի, երկայնեալ ՚ի ծովամիջի անդ իբրև երիս մղոն.

27 Փաղարէս էր ՚ի սիկիլիա Թագաւոր ոմն անողորմ. որ զմահապարտս պղնձաձոյլ ցլումն տանջէր, զոր շինեալ էր Պերողն, տե՛ս ՚ի Թիւն 5. այլ Փաղարեան ասի ցուլս բազում անգամ, և մեք ՚ի նոյն միտս.

28 Հիփեստ է չաստուած ոմն, զոր հեթանոսք հաւատային լինիլ արարիչ հրոյ.

29 Նեկտարն է ըմպելիք ինչ դիցն անմահից.

30 Սոդոմ և Գոմոր էին մայրաքաղաքք առ ա-
31 փամբ Մեռեալ ծովուն յորևելից կողմանէ.

32 Պրեստեր է շանթաձիգ կայծակ ինչ իժաձև.

33 Քիմեռ է երևակայեալ հրէշ ինչ վիշապատառըն կիսառիւծ այծեգլուխ, ՚ի խառնախօնձօղօղ.

34 Կենտաւրոս ըստ առասպելաց է հրէշ ինչ այլանդակ խառնատեսակ կենդանւոյ.

35 Լափիթայք կոչեցան բնակիչք Թեսաղիոյ գաւառին կոչեցեալք յանուն Լափիթայ դստերն Ապողոնին, զպատերազմ՝ զոր եռուն սոքա ընդ յուշկապարկաց բարձրացուցանեն յոյժ բանաստեղծք.

36 Թեսաղա է գաւառ ինչ յելլադա աշխարհին յունաց. որոյ գլխաւոր քաղաքն է Լարիսա առ

սահմանօքն Մակեդոնիոյ։

37 Համբաւոր է կենդանի կիսաձուկն և կիսա-
մարդ. չքնաղ երեւոյթ 'ի կերպարանս մանկան և
կամ աղջկան գեղագանգուր։

38 Վեստելեան էին կուսանք նուիրեալք Վեստայ
ա̃ծուհւոյն. որք ա̃մ փութով խնամ մեծ տանէ-
ին անշէջ պահպանութեան հասարակաց և նուի-
րական հրոյ քաղաքին և ժողովրդեան։

39 Սովորութիւն է 'ի քաղաքս ոմանս, և զայս ակա
նատես խոկ եղեալ եմք բազմիցս. զի յորժամ ոք
զրուեսցի 'ի կենաց, զդիակաւ ակումբ պարեալ
կանանց քաղաքին, և կամ զդամբարանաւ ան-
կեալ համախումբ միաբերան արձակին ողբս
սաստիկս. Եւ այլուր 'ի քաղաքս ինչ հնդկաց
յորս զմեռեալ 'ի հուր դատին, բազումք ողջա-
գուրեն զդիակն, և կամ յայրման դիակին ոչինչ
խնայեալ յանձինս կենդանւոյն խորովին։

40 Սալիմ որ և Երուսաղէմ է մայրաքաղաք պա-
ղեստինոյ։

41 Ողիմպ է լեառն ինչ մերձ 'ի քաղաքն Պրուսա,
բանաստեղծք վասն բարձրութեան փոխանակ
երկնի առեալ գործածեն։

42 Հիմէն ըստ հեթանոսաց առասպելաց է ա̃ծուհի
հարսանեաց բոցավառ ջահ 'ի ձեռին լուցեալ։

43 Ապաթար է բերդաքաղաք ինչ աշխարհի վալա-
քիացւոց առ եզերբն Դանուբ գետոյ 'ի հիւսի-
սոյ կողմանէ , թ̃ք (է եէր կէօյն)։

44 Պոնտոս է սեաւ ծով , որ տարածեալ ձգի 'ի

Միտափս ծովակէ մինչև 'ի Տենեդոս կղզի ։

45 Թափօր է լեառն ինչ բարձրաբերձ յԱզանօթ մերձ 'ի ծովն տիբերեայ, յոր ելեալ քի՝ պալակերպեցաւ առաջի երից աշակերտացն ։ Հա՛տ լիցի բանասիրացդ՝ զի զայս ամենայն կարէք գտանել յորս մանրամասնաբար 'ի ծանօթութիս իւրաքանչիւր մատենագիրք նշանակեալ իցեն մին մի , քանզի և մեք 'ի նոցունց ծաղկաքաղ արարեալ գրեցաք զորս գրեցաքն ։

ՅԱՂԵՏԱՂԻ

ՉԱՐՉԱՐԱՆՍՆ

ԻՍՐԱՅԵԼԱՑԻՈՅ